

3

DE HYPOCRITIS VITANDIS.

Auctore I. R. Cantabrigiensi.

Math. 10. vers. 16.

*Estate prudentes sicut serpentes:
simplices sicut columbe.*

At nisi politicum, abhæbna theologum ornat & tuetur.

In Vitâ vana vita.

CANTABRIGIAE

*Ex officina Ioannis Legatt, celeberrime Academie
Tipographi. 1595.*

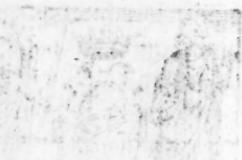
THE PROGRITI
AT A NDRE

THE PROGRITI AT A NDRE

THE PROGRITI AT A NDRE

THE PROGRITI AT A NDRE

THE PROGRITI AT A NDRE

69;69

CANTABRIGI

THE PROGRITI AT A NDRE

THE PROGRITI AT A NDRE

AMPLISSIMO ET
REVERENDISSIMO
DOMINO D. IOANNI WHIGIFTO,
Archiepiscopo Cantuaricensi, Angliae totius Prima-
ti ac Metropolitæ, Regiæ Maiestati à secretis
sacrisq; Consilis, I. R. verum ho-
norem & perpetuam fœlici-
tatem precatur.

xcidit mihi (dignissime Archipræfatu)
nescio quo temerario conatu liber iste,
causam non addo, nisi forsitan partu-
lentium modo graviori aliquo iectus in-
fortunio abortivum peperi, vieturus
ne sit, nec illud novi; hoc tantum pro-
cerro scio; nec illi obrectatores, nec mihi inimicos de-
futuros: qui & illum audaciæ & me arrogantiæ insimula-
bunt: audaciæ illum, quod in lucem prodeat, & conspectū
hominum: me arrogantiæ, quod non contentus ineptias
meas publicè palamque venire, te testem illis & patronū
fore ambitione nimis confidam. Est tamen quod utriusque
respondeam: obrectatori dico, audax revera facinus, si sui
ostendandi causa in publicum prodiret. Atqui cum tui e-
mendandi gratia, hoc se labore fatiger, est potius quod gra-
tias agas, nisi ipse impudens. Inimico meo, quid alienæ
status amicitiæ modum, qui alienus ab illa? Confiteor e-
quidē (reverendissime pater) nihil in me scriptisue meis
two vel nomine, vel fauore dignum: liceat tamen mihi
bonâ tua cum vénia hoc verè dicere: tua mihi satis nota
humanitas ad hoc, si tu ita vis, facinus arrogans aditū pa-

*

tefecit. Et cum viderem Ecclesiam te patris, Academiam patrōni, collegium nostrum capitis nomine salutare, accēssi fāceor ego, membra confidentia ad caput, alumnī spe ad patrōnum, filii fiduciā ad patrem: nec decepit vallis vitem. Excepisti enim tu me accēdētem, & sustinuisti vīnico illo, quod tribus illis responderet, amoris præsidio singulare; & quid nō te patrōnum sperarem, quem reconsensum beneficium parentis loco collocavit? peperit siquidē diuinum auxilium tuum quicquid levis industria nostra parturiuit: nec peperit modō, sed & infinitam meam aluit sustinuitque benignitas tua. Nam cum primis conatibus nonnullorum invidia ἐγκριτῶν ἐγκριτῶν penē attulisset, me tamen recteat & reficit illius temporis recordatio, quo placuit dominationi tuae benevolentia erga me tuū testimoniū literis exhibere. Quia quidem præteriorum memoria spem futurorum excitat, ut scilicet beneficium illud tuum humanitatis indicium fuit, ita erit, uti spero, diuinitatis, beneficium in me tuum tuendum indicate; sic audaciæ crimen diluit causas bonitas, arrogantiæ suspicione mīnit patrōni benignitas. Hec in me, sunt in re plura, quae omnem a me remoram removerunt, ut has tibi laboris nostri primitias libenter offerem. Dicam sancitè liberè & audacter quod res est, nō plures iniqui net doctiores verbi ministros quam nostra tempestate hac terra tulit: nec plura vicissim & maiora virtutis unda: utique doctrinæ & sapientiae feracior eras: nulli itidem impientie frēcundior. Quām hac ērūsas vidēnti sita tamē parū prodest vel cor vel cibra, ubi decēsse intelligas utrumque brachiū: anima virtutum sapientia, at ut activa fiat virtus, duæ quasi manus fortitudo & potētia requiriuntur. Contendunt quidā male feriati homines, regimē ecclēsias Cyclopum imperio quām similiūm esse debent ut sicut apud illos rudes & imminares, ita & hanc mīlitū: ita isti immarisi-

immanissimis immaniores hanc inter nos ~~admirandas~~ valere
legem concupiscunt. Quid ad hæc patres? sapientes scio-
omnes ut intelligent, sed fortem & potentem virtutem, ad
tuum vnius exempli hæc tempora desiderant; Est enim
oraculi instat verbum Dei, Negligere eum oportere qui
hominem Dei contemnit. Nihil autem magis pugnat
cum contemptu, quam fortitudo & potentia, & proinde
nullum aptius huic morbo remedium adhiberi potest.
Evidem te quoties intueor (nobilissime patrone) toties
nouam misericordiam lux pristinæ dignitatis affulgere videtur: emer-
sisti tu ante omnes unus atque extulisti caput, cui sapientia
sensem, amplitudo animi & fortitudo manum addidit,
cui vera cogitare, cogitata dicere, dicta facere religio semper
fuit. Nulli igitur si non tibi, veritatis contra fucum,
pietatis contra fastum, integritatis contra hypocrismus debe-
tur patrocinium. Ut enim eum qui ad medicum de morbo
mittit, persuadere sibi oportet, hæc tria inesse medico,
scientiam, ut noscat morbi genus, facultatem sanandi
cum sciat, & voluntatem ut velit quod potest: ita nos ad te de
vitiis animi scribentes persuasissimum habemus, te & nosse,
cum sis sapiens, & posse quia potens, & uelle quia bonus
medelam morbo adhibere. Deus optimus maximus sa-
pientiam tuam ad sanitatem ecclesie, potentiam ad pluri-
morum salutem, bonitatem ad bene de omnibus meren-
dum, dirigat, augeat, & conseruet.

*Amplitudini tuae ad
merita tuae ad
dictissimum. Rix
etiam secessit, et dicitur de te quod est in libro Quo
niam de clementia regis. V. curiosus exinde est ut videat
clementiam tuam, ut credat in te et in te confundatur
enim inter quatuor iustitias et iustitiam et iustitiam et
iustitiam.*

Lectori Salutem

Nostim certe (candide Lector) illud mihi satyri obii-
cias. Quid dignum tanto feret hic promissor hiatus.
Nihil equidem promitto nisi danni compendiu-
emas, temporis dispensandu-s legas: si quid preter spem &c:
Quod ad me attinet non vereor, ne ut sores incitio meo
peream: hoc enim & scio & sentio critici iudicio, invidi
praejudicio, hypocrita sub-iudicio, quā sunt mordaces. Nam
si mortui fieri solent morsus morientium animalium,
mirum ni monstrabec etiam in morte, mortens minite-
tur. Vidi ego sāpe vultus eorum ad fraudem compositos:
oculos in laqueum dispositos: linguae eorum vaginam, ver-
ba gladios esse animaduerti. Quid mihi in tantis pericu-
lis faciendum censes? nisi instar gladiatoris vulnere iam
obformati ultro ingulū praberem? ut si non prædā, præde
saltem gloriā carerent. Et quamvis nobis in tantis diffi-
cultatibus apio sit opus: unicatamen me hac spes consola-
tur, quod per iussum profectō nis per iussum: iam vero sima-
ledicorum linguis calamisque periero, voce bonorum &
iustorū memoriam sepulturā non carebo. At quā (inquis) spe-
rare hoc possis, cum hoc tuo factō, pii multi, religiosi ius-
tique viri sauciantur? quippe qui ex professo impii, om-
nes qui palam scelera & impietatem non profaneantur hy-
pocritas dicent: ne tu te nimis sollicitum anxiumque ha-
bes, qui quis es: curiosè inquirit, quid de se dicunt mali,
non nismalum. Praterea valet hoc argumentum in om-
nes, quot-quot contra vitium, aut pro virtute scripserūt.
Quicquid de auaro scripsit Aristoteles, illud omne detor-
quebit in liberalem prodigus. Numquid ergo male de a-
uaro Aristoteles malta in adulatores memoria mandauit
Plutarchus que veris amicis vitio vertet ingratus: An i-
gitur Plutarchus perperam. Plurima de constansia iustus

Lipſus, que idem inconsitans, iniuſus Lipſus contra vere fidei constantes assertores valere credit. Anne igitur male ſcripſit, vel potius improbe vixit ipſe Lipſus? De ira Seneca & clementia, que languidi homines, & iner-tes aduersus vitiorum oſores & in corruptos iuſtitie pa-tronos urgebunt acrius: Num proin in iuſtas reprebenſi-ones incurrit Seneca, quodque is integro animo poſteri-tati commendauit, illi peruerso ſenuſ diſcipulis ſuis in-terpretantur? Quin & Deus ipſe, qui nihil non optime, multa in ſcripturis dixit, quibus ſpeſ perde ad ſuam ipſo-rum perniciem abuſi ſunt, ut loquitur Diuinus Petrus: ab-ſit autem ut credamus perfidiam hominum aliquid fardis aut labecula divine verbi maiestati adperſiſſe. Sed u-rges uſterius. Quid Machiauellum; Quid, inquis, toties nominas, uita ſque Machiauellum? Quid (inquam ego) tu viuuis Machiauellum? Aulam ſi intres, potenſem vi-debis Machiauellum: ciuitate inuiſas, ciuitate inuenies Ma-chiauellum; Academiā adeas, doctum hīc audies. Machiauellum: ubique terrarum uinit, viger, regnat, potens, diuines, doctus Machiauellus: quod in cauſa fuit ut ego spe-varem me etiam contra Machiauellum, Machiauellum poſſe inuenire. Et quoniam multe non uifin Machiauello ſpem ſuam & fiduciam collocent, incipient tandem ſuis diſfidere rebus, cum ducem ſuum, & imperatorem in ali-no exercitu, ſub hostium vexillo militare videant. Quid irriſorem illum Lucianum inculcas toties? Atqui credo ſi Democritus aliquis, qui aliud nihil penſi, nihilque aliud cura haberet quam ridere & deridere atatis noſtra ineprias, & impoſturas; nunquam profeſtū par eſſet; tot ſunt nunc dierum iuuenium crepundia, tot ſenum deli-ramenta, tot cuiuſlibet atatis, ordinis, & conditionis ger-re, gerremaxime. Sed quid ethnicoſ tu qui Christianus quid prophanoſ authores memoras, qui theologie ſacris

initiatus: faciam te, Zoile, consilii mei participem: ad
plures sequidem pertinebit admonitio, hoc pacto; multos
video indies volitare Satane satellites, quibus si Platonem,
Aristotelem, Demosthenem, Plutarchum, aut Ciceronem
obiicias, alicuius forsitan ponderis argumentum afferri
autemant: si vero è sacra pagina aliquid urgeas, sub-
fannant illico turpisissimi impostores. Mosen Platonem phi-
losophantem ducunt, reliquos prophetas & scriptores ni-
bili faciunt. Hoc ego (si Deus voluerit) reducere tecum
cogito in viam, ut, qui viam non norit ad mare, comitè
sibi adducat amnem, & qui theologiam non possunt in-
tueri, intelligant saltem philosophiam. Tandem obmu-
tesee, Zoile, ne plura obgantias nostihi assentimur.

Ne perdas operam: qui se mirantur in illos.

Virus habe: nos haec nouimus esse nihil.

Rarce inquam labori: de nihilo nihil est quod demas.
quinfact nihil: aliquid forsitan impoterum, de ruinis reg-
ni & religionis, si meditatus fuero, aliquideris: sunc uim
exeras, tunc virus euomas licet: interim Zoile vale ut
dignus es, tuque amice lector, cura te valeas.

C A P V T . I.

*Vnde nomina ista Hypocrisis & Hypo-
critis fluxerunt.*

Ntiqua Græcia scius in erudito
pulvere, & Romani pictores ima-
gines suas delineare, & totius ferè
orbis Mathematici figuræ suas
ducere non deditianuntur) huic in-
didit nomen fabuke. Neque inep-
tè mihi videor *κακόποιον* fabulam
vocare: idque duplice de causa: cùm, quòd perinde ac in
fabulis, pleraque falsa, nihil vel parum admodum veri in
ea reperiatur: tūm, quòd ipsi Græci, histriones suos, hoc
est fabularum suarum actores, hoc nomine insignes esse
voluerunt. Voces igitur istæ tote Græcorum sunt: nam
& *κρίτης*, *κεῖος*, & *χρήστης*, simplicia nomina ex iisdem fonti-
bus hauriuntur. *κεῖμα* idem Græcè, quod iudicium Lat-
inè: *κεῖος*, non iudicium, sed iudicandi actum denotat:
κρίτης, nec iudicium, nec iudicandi actum, sed τὸ κεῖμα ἡμί-
Juχος, quemadmodum Aristoteles in Ethicis, τὸ δικαστὸν
δικαιον ἡμίχος appellat, maiori vocis quam rei discriminē.
Horum autem *κρίτην*, *χρήστην* est, è cuius præteriti pa-
sivi totidem personis, tria ista nomina deriuantur, quæ
pro eo, quem sortiuntur ordine, singula sensum adau-
gent: à prima persona *κεῖμα*, rem nude proponit, iudici-
um tantum sine villa vel motus vel personæ ratione: à se-
cunda *κεῖος*, vt sit iudicium actum apponit: *κρίτης* à tertia

Lib. 5. cap. 3.

ut sit actus, vel i. tū iudicij actorem tertio adiungit: sicque tribus istis res tota ab soli tute tanquam fundamento, actione veluti partiebus, persona quasi recto: quod si quis insuper i. n. adiiciat (cum rectum regulam, et perfectum, additamentum respuat) demolitur illud quod erigere conatur opus. Siquidem ἀντίκρισις ad verbum, Subiudicium, quod æquè in vitio habetur ac Praejudicium, alterum extreum. Hoc enim mihi innuere videtur. Quod non sit quod præse fert, Sed quod si id subsit, tota nimurum ratio iudicandi i. τανκρίσις, sub ea specie, non in ea specie quæ appetat continetur.

Quòd hæc dilucidius appearant, superius dictum inuentamus per ἀντίπροσον. Grecè histrio ἀντίκριτος dicitur: Latinè hypocrita dicatur histrio. Histriones autem videmus aliud re-vera esse, aliud ad speciem esse; induit ad tempus personā, cùm nihil minus sint quam id quod sunt. Agit in scenam Achillem timidus homuncos. Aristides iniustus legitupa: Socratem indoctus blatero: Fabritium, profusus nepos: depositā autem, quam sustinere videntur, personā, quales sunt, oculis subiiciuntur: tales sunt histriones Hippocrates: in vultu Socrates, Achilles, Aristides, Fabritius detracit vero, quā caries eorum, et putredo tegitur larvā, postposita præpositione κατά facilevit in febribus sc̄ xp̄ias ostender. Στόχησις xp̄ias ut auct̄s facile declarant.

Etenim præpositio ista si cum aliquo societatem contraxerit, ingenio est servili et malo. Nam cùm et nominis cuiusque, & verbis c̄esus à sensu astimetur, primū plerisque sensus diminutionem arguit: deinde in nonnullis sensu aliquid et cum fraude fieri denotat, adeoque non diminuit tantum genuinus κατά sensus in τανκρίσις, verum-etiam alienā fraudis mixturam (ensim sine sensu admittit: & proinde qui quantū à uero aberret, et deflectat à

recto.

recto hypocritis in-venire cupit, hoc illi prīmō quoque tempore est faciendum: dissolutat compositionis vinculū & societatis fædus rumpat, sive nuda in simplicibus veritas apparebit: quantumque à simplicis integritate in re bona detorquet sensum quod illi apponitur, tantum ei in toto vitii accrebit. Quocirca quācum tantum additamētō detrimenti cepit vox ista, ut à vero bono in fictum penitus degeneraret, scitē mihi Lucianus, qui non vt Demosthenes, scenicos artifices *ὑποκρίτας* vocavit. *Τέτοιο δημόσια οὐδενός.*

*τάποτε έτε Θεάδωρος, ὃντε Αἰγαῖον μητρὸν ἐμειράτο ἀλλὰ Μίλων ἡγενίζετο, γένει δὲ πις ἄλλος τὸ παλαιόν *ὑπκείτων*. Nèque verò cum Pausania *ὑποκρίτες τραγῳδίας*, pro *Ageretrag.ediam usurpavit*: Sed etiam somniorū coniectores hoc ipso nomine dignos iudicavit: *Μὴ ἐπίπερ ήγαστος *ὑποκρίτας* *ὑπείληφεν*.* Quod etiam aptissime in nostros hypocritas quadrat: qui quācum vt histrio ad viuum vera imitantur, multa tandem dicunt quae vt faciant tamen vix per somnium quidem iis in mentem venerunt: aut si venerunt, pro more somnii in hanc vel illam partem rapi possunt pro arbitrio fingen-tis, Ita invmbra norunt ambulare ita uel ipsi vmbra sunt.*

Quamobrē e re mihi dixisse videtur, qui quod *τοῦ ἡ* *ἀρτίτης Αποκρίται*, asserit, vt is sit hypocrita, qui à iudicio abhorrens iudicū ora vultusque reformidat.

Cap. 2.

Quiparentestam perniciose vipera.

Anominis notitia in tei naturam descendendū, et quoniā res omnes quampliā habent à quā dependent causam, adeo vt nē ipsæ quidem causæ car eant caussis, usque dum ad primam omnium caussam, nempe Deum, pervenimus. Proinde non secus in animi vitii ac in corporis morbis intento medico adeoque solerti philosopho *αεροπεριπλανητικαὶ* causæ prævenientes, curæ esse debent. Qua-

*Lucianusitē
11.3.*

*Demosthe-
nēs.*

Pausanias

Lucianus.

mōbrem ut à primis ordiar. Pythagorici primam quoque causam, à quā omnibus bonum adest *opportunitatem* nominaverunt. Qui natare cupient, fluctus ductum sequuntur: qui navigare solent, ventos obseruant: Non nautæ, non natatores peritū magis quām hypocrita. Vides quō ciuiles fluctus divoluuntur? raro videbis absque hypocritis: vnde popularis & turmī honoris venti flant vides? sine hypocritis nūquām videbis. Quippe tempori inseruire primum ducunt versipelles homines, qui cum delphino in motu quietem capiunt. Est autem *καρπός*, *τέλευτὴ κίριον*, occasio est illud quod bonum est in tempore, licet non semper ad bonum: & est primus motor in sphēra actionis, vt cunque actio deflectat à centro bonitatis, quam qui nauci sunt fucum faciunt, si fumum captent, & sine qua res eorum decoquunt ferē.

Huic, subdoli ingenii triplex addi causa potest: *humana, naturalis, diuina: humana provenit preceptis, educatione, consuetudine. Preceptis*, cuiusmodi sunt qui se totos Machiauello in disciplinam tradiderunt: cuius (ne in tam pernitiōsa re exemplum deesse formidetis) praeceptum vnum atque alterum audietis, libro qui inscribitur *Principis*, cap. 15. sic habetur. *Qui se virum bonum omnibus partibus profiteri studet, cum certè inter tot nō bonos periclitari necesse est. Necesariū est itaque principi ut praeceptum habeat (si se saluum velit) qua ratione esse possit non bonus: idque pro rei necessitate in suum convertat usum. Apage sis, non places. Quo iotusquisque est inuentus qui vt regi gratificetur, regem ipsum negliget, vt subditis benefaciat. Est autem animus etiam in rege rex, corpus sub forma subdit: qui igitur animi maiestate in violat (quod facit, qui quouis modo suadeat principi vt non sit bonus) is regem è rege tollere conatur. Nulla est, mihi credite, perdita salus sed ille per omnia sui similis, addit ulterius*

ulterius cap. 18. Proinde non est quod princeps eas omnes superius descriptas virtutes ostentet: sunt enim adversus tales dissimulandae sapientia, callideque tegendae. Quocirca ad omnem ventorum & fortunae conversionem uersatile ingenium princeps habeat &c. Hac & huiusmodi sunt præcepta, quæ si quis ad unguem calleat dubium non est quin brevi impostor egregius sit euasurus.

Quod felicius infelicius succedit si his præceptis *Educatio* accedat. Atque etiam hac in redicam cum Machiauello: Nolim Alexandri sexti, Pontificis exemplum silentio præteritū. Is nihil aliud quam mortalium impostorem egit, nihil quam ad omnem malitiam & fraudem (quod hominum genus falleret) mentem suam exercuit. Atque reperit subiectam quam tractaret materiam: In assuerendo autem qui magis fuerit efficax, aut qui speciosius iuravit iuriurādum, vicissimque qui minus præstiterit, nemo unquam fuit: nihilo secius doli vñquam non commode cesserunt. Hanc enim fallendi artem moresque hominum probè callebat. Proinde filius eius Valentinus ille Cæsar Borgia *κυρε κορεας κυριον αντον*, eius auxilio & opibus adiutus, eius consilio & sumptibus educatus, par patri habitus, in hac arte excelluit: adeoque illius vita à magno illo politico in exemplum trahitur omnibus eiusdem artis professoribns.

Machiauel
lus.

Quocirca licet multum valeant præcepta, plus tamen confirmat educatio: Longè autem plurimum, quæ in humanis tertium locum obtinet, *Confuetudo* prævaleret. Namque Græcis in more positum est, *ρεκονστης*, homines appellare, qui cum malitia & pestilentis naturæ nihil præferant, mirè tamen insito pervrunt veneno: idque similitudine duæ ab ulceribus eiusdem nominis: Sunt enim *θλικη ρεκονστης* teste Aegineta & Celso, ulcera quæ aspectu *Aegineta*, mitia videntur, vi autem difficultatis continent plurimum:

Similiter

Similiter qui iam usi edocti fraudis integrimento odium velant, Fronterique serenant (vt loquitur poeta): ii, licet nos benigno aspectu intueantur, plurimum tamen maligni humoris, animo tegunt exulcerato. Præcep: a quidem generant: Educatio adauger: sed Consuetudo in modum humoris incrassat, in arctum compingit & ieruos addit. Præcipue si hisce principiis se etiam insuper *natura* insinuet. Non enim æquè capacem uersitatem duco Capadocem, ac Cretensem: non æquè Germanos, qui (*vt est autor Tacitus* solent *secretâ pectoris prodere licentia ioci*) ac Aeoles qui hoc ipsum peccatum fecerunt, quin *æiolyen* nihil aliud sit quam decipere apud Heroclem. Naturalis nimirum elementorum alimentorumque diuersitas multum præstat sapientiæ etiam in eadem regione, quæ est causa quod è nostratisbus Norfolcienses astutiores habebantur: meritum non dico sed factum.

Omnium verò potentissima causa est *divina*, loquor cum Proclo, qui hanc triplicem facit ex Deo, *Demonne*, *Fato*. Quippe Platonis est disciplina cum cœli diuersa, tum terræ à diuersis stellis, diis, demonibus, haec à superioribus, illa ab inferioribus regi semper ac gubernari. Quin & spiritus etiam superiores nostris influere spiritibus, omnemque vim & virtutem ad nos à superioribus dimicare astraunt Astronomi. Hinc Saturni gravitatē in tristiam, parsimoniam rigiditatemque labi: Martis magnanimitatem in audaciam temeritatemque periculis obiectantem: Mercurialem industriam in Africias & vernilitates, vt testatur Cælitus: sed quid opus est testibus? nos neque a Deo, neque à fato hanc deducimus belluam, si piè & verè loqui velimus, cum ipsa Daemonum responsa, oracula, ipsa, cuius sic soboles manifestò declarant. Quot illic simulationum innolucris tegitur, quot velis obtenditur veritas: *Dico te Eacida Romanos vincere posse*: En yobis qui hauc

*Tacitus lib:
de moribus
Germanor:*

Cælius

hanc profitemini arte, quem habetis architectū, quo parēte gloriāmini. Hactenus in uno genere caussarū, ad extra / vt loquuntur scholastici) versati lumen, in efficiente videlicet qua potentia agens patris vim & efficaciam representat. Nunc de fine ascendum, qui quasi potentia passimam matris emula, rem ipsa intentione veluti utero concipit & fouet donec formam tandem superinducat. Finem autem his eundem, qui & sophisticis, esse statuo. Nam parallela vitia dicuntur Sophista & Hypocrita. audiamus itaque divinū praeceptorē in libro πρὶν λέγειν τοις τριῶν Cap. 2. his verbis. οὐδὲ οὐρανίας χρημάτων, τὸν οὐρανόν οὐρανός. vbi duplex utriusque proponitur finis, vtriusque qui est questus; & quo hic acquiritur curvus finis medius, & οὐρανόν οὐρανός apparet sapientia dicitur. Hoc tantum inter se inter Sophistam & Hypocritam, quod Sophista sit πρωτότοκος ἵππετες. Hypocrita est πρωτίστας οὐρανός. His de externis causis prelibatis, restat iam vt internas penitus introspiciamus.

Aristoteles,

Cap. 3. Definitio eiusque partes.

Si philosophorum placita diligenter, vt oportet, scruta-
bitur, inveniemus quod constituētes, & constitutae
rei sunt causae. Constituentes appello, quae rem, vt sit con-
stituant, cuius farinæ sunt efficiens & finis. Constitutæ,
dicuntur, quae non constituant tantum, sed rem etiam
conservant in statu quo, vt fabulantur iuridicis nostris, cui
iusti modi sunt materia & forma. Quae cum finitionis pa-
rentes pariter & proles habeantur, tentabo eas definiendo
explicare. Graculus quidem πρώτου hanc sic aggreditur
provinciam, vt cunque administrat. οὐπόκειται, inquit, est
ἀρρενούς τὸν ὄντα οὐ κατέφαστον τὸν μὴ ὄντα. vbi sc̄ dialecticum
malum, physicum haud bonū ostendit. Nam cum genus
logicum sit materia physica, & physica forma sit logica
differentia; profecto duplex in yna definitione genus, dia-
lecticō

Iectico ~~et non~~, physico monstrum videtur. Est tamen in hoc nimio minus: hoc siquidem modo, mendacij quo-dammodo describas. Atqui mendacia omnia, aut nihil sunt ad Hypocrisim, aut quidam tantum gradus ad illam.

**Gradus ad
Hypocrisim**

Frons oculi, vultus, persæpe mentiuntur, oratio autem sapissimè, vt inquit Marcus Tullius. *Frontis* mendacium, fraudis diuersorum, cui quum veteres, vt refert Plutar-chus, osculi religionem tribuerunt ab illis habet vt oscu-lum porrigit, à nobis ut damnum præstet. Mendaces verò

Oculi.

oculi in fallēdi arte doctiores: quippe animus in iis habitare dicitur, & proinde si meis dolosa fraus ibi non tam commorandi diuersorum habet, quam habitandi domiciliū.

Vultus.

At verò *vultus* fallacia, vltiorem gradum addit, non frontem non oculos, sed totam faciem omnemque oris habitum ad fallendum componit, adeò vi fraudis feudum non immeritò dicamus. Ista verò omnia nihil sunt, nisi etiam *oratio* accedat fraudulentia, quæ fraudis syngrapha

Oratio.

habetur & evidentia, vt barbari nostri leguleii, qua diuersorum, domum & feudum tuò possideat is qui habet, & possideat tantum non fruitur iis quispiam, nisi adhuc etiam vltiùs progredietur. Nam licet frons benignus insidias struat, oculi fallaces illecebras parent, vultus compositus hamum adornet, lingua blanda escam apponat, nisi tamen

Manus.

perita his adiungatur. *Manus*, frustra fit piscatio; hinc fit quod Plautinus senex Additas sibi manus dicebat, cum se deceptum querebat. Nam ut fidei, ita perfidiae sedes in dextris: & ut manus porre *etio μέντη πάρος Πέρσης*, au-thore Gemisto: ita & Thesala fides in *παλιμβωνίᾳ*, in factis fraudis primitias carpit. Quòd si crebris actionibus perfidia se frequenter ingerat, adeò vt calium factorum perpetua quadā series appareat, iam profectò missis aderit, eritque fraus in vna actione dolus malus, quæ per totam *vitam* fiat hypocrisia. Vitam quum dico, nullū prædicto-rum

rum excludo non frontem, non oculos, non linguam,
 non vultum, non manum, horum siquidem omnium,
 quæcunque adulterinâ specie fallunt, *vitam perfidia plenâ complexionem esse* arbitror. At quum huiusmodi vitam
 dico, pugnam dico, non consensum, quia haec ut multa
 cohaerent, non ut unum: quum mendacio *multiplicitas*
 sit cœlectata, vt veritati *unitas*. Reuera ueritas est semper
 adæquatio, aut speciei cum re ipsa, aut intellectus cum spe-
 cie, aut orationis cum intellectu, aut facti cum oratione:
 & proinde quum nulla sit in adæquatione contrarietas,
 nec erit in veritate. Omnis igitur contrarietas in falsis,
 omnis pugna in contrarietate: maximè autem pugnant
 quæ contradictionem implicant. Vita igitur eorum talis
 pugna est eaque contradictionis, & ea etiam in summa rei
 discrimine, lingue & manus; *quorum orationem vita redarguit*, vt recte Tullius. estque in hoc etiam aliquid
 quod animaduersione dignum censeas, non enim oratio
 uitam reprehendit, quod est panitentis; sed uita oratione,
 quod est simulantis. Quod si vel hic etiam consisteret, nec
 longius adhuc serperet morbi huius contagio; si victoria
 ex parte boni staret (hoc est) si Stoicè. i. honestè viuerent,
 vt cunque ab Epicuro loqui didicerunt felix esset exitus
 principii parum fortunati. Verum quum ii sint impostores
 nostri, ii scelulyses, qui, vt cum oratore dicam, ita loquuntur
 ut vitiis, ita viuunt ut uirtuti valedixisse videantur: ver-
 gente eorum semper in deterius statu, flagratisque indies
 vitiis, certò certius est incendum tale non nisi ruinâ ex-
 stingui posse. Quum igitur tria ista insunt hypocritis,
Mentiri, Dissentire, Vincere (*mentitur vita, dissentit
 à seipsis verbo & facto, vincunt bonum malo*) opere-præ-
 trium erit talis excogitate uocem, quæ tria ista *mendacium*
 ex oratione & moribus conflatum. *pugnam* ex affirmati-
 one & negatione concitatam, *victoriam* à parte mali

partam , comprehendat . Veteribus licuit , quò rei vim
 uerbi effeacia exprimeret , ~~πορεύεσθαι~~ excogitare : quid
 ni etiam & nobis licebit haud dissimili causa (non
 tam nouè quam necessariò) ~~πορεύεσθαι~~ dicere ? præsertim
 quim & prima composita ~~πορφύρας καὶ τάφας~~ , frequentiori
 in usu sint quam illa veterum . Nam in dialecticā , propo-
 sitioni inferuiunt , in rhetorica sedem obtinent , in figura-
 rum familiā : & in vita cōmuni apud Atheniensēs ~~πορφύρας~~
 erat , quim alterius bona aperiebat , quò factō eum ad
 fortunatum & publici muneric permutationē invitabat .
 Deinde et nomen etiam simplex sensu proposito nostro
 accōmodatissimo gaudet . Fuit enim ~~φυσις~~ (teste Sigonio)
 detectio eorum , qui in metallis aut emporiis exercendis
 deliquerint , aut qui vectigalia publica avertissent , & (uno
 uerbo) omnes occultorum delictorū putrefactiones ~~φάντασται~~
 sunt appellatae . Quae quidem omnia apprimē hypocritis
 convenient , sunt metalla ficta , nūnus adulterinus , merx
 mala , damnum publicum , latentes cuiuslibet morbi pu-
 trefactiones . Ut igitur antiqui scriptores ~~πορεύεσθαι~~ τὸν
 ὄντα προ ῥεδίνη γράμματα eorum , quæ certo tempore rediūt
 ad metām : ita nos per ~~πορεύεσθαι~~ τὸν Ψδῶν breuiter hy-
 pocrisin definiemus . Quia in uoce est mendacium in con-
 tradictione , est pugna inter negationem & affirmationē ,
~~καὶ τὰ~~ , est victoria à parte putridi , φάσις quia totum com-
 positum simplicis naturā sapit : & proinde hanc latinitate
 donare magni moliminis opus videtur ; tentabimus autem
 ut possimus , si prius fusiūs & ἐψιφατκάτηρος , hanc quam in
 manibus habemus definitionem absolvamus , quia sic ha-
 betur : ~~ὑπόκειται εἰς τὸν πορεύεσθαι τὸν Ψδῶν τὸν τοῦ λέγοντος ἔργον~~
~~ἀποκαλύπτειν~~ : Hypocrisis est quorundam mendaciorum uerbo
 & uite pugnantium reciprocatio tacita . Dico reciprocationem , verbi & vite mendacis : quia quod fictum
 in verbis , in factis falsum invenitur : & quod falsum in
 factis

factis, idem in oratione fictum. Tacitam dico, quoniā est
ā p̄orō ἐπον ἀπεγάλι λόγο.

Cap. 4. De latitudine verbi & vitiī.

VI aedificia emunt solent agros etiam & latifundia diligentius contemplari: ne propriā incuriā, uel ipsi ferant, vel aliis inferant iniuriam. Pari modō & nos caussae nostrae pomæria quasique campos prospicere debemus, ne si ea à nobis in hac caussa, quæ sunt parum ιμαγων̄ proferantur, à Pe. Ramo vindice in numellis ἐπονοῦ includi iubeantur. Atque veluti in agris, ita in rebus sunt *note terminales*, verba videlicet, quibus rei fere omnis ambitus clauditur & terminatur. *Note* verò ista dominos cum latinos agnoscunt, tūm Græcos. Verum enim verò cum prouincia nostra sit à Gracia deducta colonia, ut supra satis, a Græcis portiū incipiēmus. Quintilianus vit fere Græco-latinus, ut oratorem suum institueret simulationem τέχνης, dissimulationem τέχνης esse uoluit. Græci uero ipsi, ne in fabulosa materia à fabulis discederent, totam hanc artem non τέχνην sed σποφὴν esse dixerunt. Quod à comædiis mutuatum nomen fuisse, ostendit Aristophanis interpres his uerbis ὅτι μήδο γέδο χρεὸς πρὸς τὸν ἔποκριτὸν διεῖσθαι, πρὸς τὸν οὐλαθῆτα φέρει: ὅτι γάρ τε λόγου τον τὸν ἔποκριτον αρχεῖται δῆμοι ἀπορέστο, καὶ τεσάραπος διεῖσθαι τὸν ἔποκριτον σφράδ. adeo ut si hypocritā, siue in oratorū campis, siue in comædorū theatro quaeras, eum τέχνην καὶ σποφὴν videbis: nec non in uita communi illum inuenies, aut cum Chamæleonte se in adiacentem colorem mutantem, aut cum heliotropio ad solis motū (hoc est ad domini cuiusvis nutum) si quid ei inde lucelli surgat, se conuertentem adeoque ubique hypocrisis σφράδ dicatur.

Quam tamen uocem postea urmagis efficacem redderet è simplici compositam efficerunt, & ἔποκριτη uocauerūt. Dicebatur præterea, à fallendi artificio παραβολῶν, pa-

ragoga, sophisma, phenacismus, paraphora, scenuaria
Quinetiam et goetiam appellauunt, quod sensus hominū
fascinaret prætigiatrix pessima.

Hæc Græci: Romani autem imposturam, vim ueteratoriam, perfidiam, colubrinum ingenium nominauerūt. E quibus postremū illud maximè mihi rem acu tetigisse uidetur quod huiusmodi homines more colubrino uiuūt ut loquitur Plautus hoc est ut ego interpretor, sub herba latitant, depalcant uiridaria, & licet miris se giris implacent, quam scitissimè tamen se suaque in rectam formam extendunt: & cum maximè recti specie præferant, prōptissimè stimulis fodiunt.

Sed nō placet diutius in uerbis immorari: præsertim cum in rebus ipsis, illud quod querimus inuenire possimus
 πάρτε ταῦτα πλέον, inquit diutius præceptor, ar non omnes
 bonum assequuntur, dicit quod sequuntur bonum omnes
 assequentur, proinde inest rebus ipsis τὸ ἀληθὲς ἀγαθὸν,
 οὐ τὸ φαντασμόν, quod sub ratione boni, sub specie satis amabi-
 bili, lethale solet uenenum læpissimè propinare. Hinc fit
 ut *voluptas* escam habeat & hamum: hinc *honores* coro-
 nam ferant & gladium: hinc *divitiae* marsupium gerant
 et mastigem. voluptatis escam avidius deuorant adoles-
 centes, honoris coronā ardenter expetūt uiri, diuitiarū
 marsupiū lubentius senes ampleanxtur: diuitiis inhiant
 mercatores, honores aucupantur aulici, à voluptatibus
 Academicis, vt *manum a lypso* abstinent. Nullum est vitæ
 genus, nullus hominum status, quin sibi aut ab vtili, aut
 a iucundo imponi facile patiatur. Verum tamen ista duo
 vtile, iucundum *paruera* οὐδὲ plerumque, apparentia
 tantum bona, in albū γλυκυπίκρων rescribantur; quæ leui-
 ter gustata, quam percepta penitus, suauiora. Nam cùm
 tria sunt quæ hominis in homine uelle excitant, *appeti-*
tus, phantasia, intellectus; tria sunt etiam extra hominē,

quæ

quæ tribus in homine respondent, quæque priora è potentia in actum educunt, cuiusmodi sunt, *iucundum, utile, honestum*. Tentabimus si placet, quid sincerum in his, quid spurium, quid apparens tantum, quid solidum ^{Pindatus,} investigare. Primum itaque quoniā vt loquitur Pindarus,

Περὶ τῆς χρέους ἐν βασιλείᾳ πρέπει τῷ νόῳ ὁρᾶσιν. Queramus ab *appetu* an sibi veritatem proponat, aut imaginem tantum & umbram sectetur? respondebit opinor se nihil cum veritate commercii habere, satis sibi esse *iucunda* sequi, et contraria aversari, interroga *phantasiam* quid sibi velit? et illa etiam respondebit, se sibi (vt nunc sunt tempora) sapere: in modo omnia in suum cedant *commodum*, se nihil curare amplius: regna meditatur & honores, munia tamen si offerantur, non recusabit, vel versuram, vt quovismodo ex damni-cupidis & lucri-perdis homuncionibus quæstum faciat. Tandem ad *intellectum*: quid ille? meum est, inquit, *verum bonum*, simulque verborum & rerum pariter incudem & malleum ostendit, inventionem intelligo & iudicium, quibus veluti instrumentis, & utile apprehendit & iucundū, utrumque tamen sub ratione veri, quod si quovis tempore à verō separetur vel utile vel iucundū, utrumque statim vt suppositiū reiicit & contēnit.

Atque videte, quæso, quam bellè hæc ad invicem cohereant. *Phantasia*, è Græcorum castris prodeunti, fit ei obviam, eiusdem & nationis & familiæ obiectum, quod *phantasma* dicitur. *Appetitum* ciuēm Romanū, QVOD APPARET BONVM Latinū obiectū cōcomitatur. *Honestū* verò hæc duo continent *Verum & Bonum*, estque uolūtatis rationi obtemperantis obiectum: adquod mouetur uulnuntas, ut ad *verū* per intellectū, vt ad *bonū* per se. At hic noua potest oriiri questio, quid in causa sit, quod nonnulli homines omneis curas & cogitationes in iis rebus figunt, quæ tamen intelligunt omnino, et certo sciunt,

nec vera esse, nec re-vera bona : tales sunt Dionysius iunior, Danades, Sardanapalus, & Scotiæ reges quos luxus perdidit: tales Pompeius, Antonius, Cæsar, Galba quos honor pessum dedit; tales Polymnestor, Glaucus, Vespasianus, qui omnes pecuniarium parcii, animarum prodigi extiterunt, & in quos omnes quadrat illud Medæ apud poetam

Ouid.

video meliora, proboque

Deteriora sequor.

Huius uero rei ratio reddi potest, quod uel ipsa ratio fallaci dulcedine quasi incantamento in appetitus gremio obdormiscat, uel fugaci phantasmate voluntas abrepta intellectus imperium negligat, & rationis frænos respuat & contemnatur, sicutque ~~in stupore~~ illi & phanatici homines quasi equi calcitriones qui incessores calcibus petunt, quia revera superiorum voluntatem subiiciunt inferiori. Adde etiam quod tanta sit in rebus similitudo, tantaque ex similitudine fraus, ut speciosa à puris, adulterina à ueris, incerta à certis haud facile dignoscantur. Atque certè prodigo simile est, res diuersas easdem esse uideri, cum tamen quæ felle tauri peruncta sunt auri splendorem rebeat, (quodque uix fidè impetrat) contraria eadem & similia esse: at hoc etiam usus frequens familiare reddidit:

Nihil est fortitudini inimicum magis quam temeritas, nihil uicissim illius imaginem repræsentat magis quam temeritas: pugnat cum liberalitate prodigalitas, at quam destruit, conatur in multis imitari: superbia sibi magnificientiae uerba singit & gestum: inuidia solertia partes agit: malitia sapientiae speciem præ se fert, auarus pro frugi, inconstans pro prudenti, austerus pro temperato, obscurus pro faceto, rigidus pro iusto habetur.

Nec profectò perinde mira res esset, si *haec in uniuerso in effent singula*, at verò cum *haec in singulis inesse posse uniuersa*

uerfa dicamus, hoc illud est quod miraculo proximum
uidetur. Nec tamen nos hæc, sed diuinus philosophus
in Theæteto : cuius hæc sunt uerba Νῦν δὲ ἵνας τοιχῷ.
ποίησαμεν πειρεῖνα πάντας ὁ πρύτων. Nunc, inquit, rursus
in unaquaque animâ fingamus colubariū in quo sint aues
cuiusque generis: ubi (omni procul dubio) gryphō utitur
aves, non aues intelligit, sed affectiones, in modum uolu-
crū volucres. Et proinde cum talis sit cuiusque animus, vt
in illo omni genæ affectiones quasi aues nidos suos cōpo-
nāt, quid ni poterit quispiā, perdicis uafriciā libidinē per-
dicens tegere? vt quamuis (ut loquitur Plautus) Cuculus vi-
uat, columbinam simulet castitatem, à qua specie omni-
nò non abhorret? quid ni insidietur aliquis ut serpens, qui
se perfidiosis serpentis latebris abscondere nouit? Quid
ni ueteratores, homines mali, malitiosi, perfidi, non aliter
ac p̄fūtacuſ & hyena humanam exprimant uocem & ta-
men præter uocem, humani nihil obtineant, cùm animo
naturam retinent feram et belluinan? Quocirca ut rem
paucis absoluam, et verba sunt veteratoria, & res sunt
fallaces, & omne vitium nihil aliud est quàm impostura.

Cap. 5.

De Hypocritarum generibus.

Quæcumque fuit unquam aut est fallendi ars qua homi-
nes hominibus imponere consueverunt, ea aut se ci-
vilibus imminicet negotiis, & ciuilis dicitur: aut sacris
sece interponit et sacrilega est appellanda.

Ciuiiles impostores aut totam rem pub. uel ciuitatem
in fraudem inducunt, ut Oliverottus Fermanus, urbem
Fermum: aut partem aliquam, eamque principalem: ut
impostor ille Gaueston Edvardum secundum Anglotum
regem. Hti sic compositi fesculysse: uel tristia tegunt
si uindictam parant: uel leta fingunt si emolummentum
sperant: usque adeo probè tenent quibus artibus homi-
nes

Plato The
æteto.

Plautus.

Lege histori-
am apud Ma-
chiauel. lib.
de principe
cap. 8.

nes conciliandi sunt quibusue perdendi.

*Cap. 6. De iis qui suis technis & fallaciis totas respub.
& ciuitates in fraudem induxerunt.*

Cum omnis societas, omnisque adeò respub. & ciuitas: tribus his præsidiis fulta sustineatur; *Vt sit, Vt sub certo imperio sit.* Utque imperanti non solum publica ciuitatis utilitas, verum etiam priuati cuiusque ciuij salus chara sit: rationi porro consentaneum erit totidem etiam modis respub. pariter et ciuitates, *vel ruere penitus, vel saltē declinare.* Aut enim funditus subvertuntur, aut tumultuantis similes à statu ad statum convertuntur, *vel legum dignitate, vel immunitatum amplitudine, uel ciuium libertate diminuuntur.* Omittam hic de ciuitatum euerisionibus aliquid dicere, que non tam vulpinam astutiam quam leoninam uiri requirunt: aut si requirunt, pro instrumento militaris disciplinae ea vtuntur: castra ingredi, nec licet, nec lubet. At uero rerūpub. conuersio quæ Græcè à Bodino ~~admodum~~ perpèrā, licebit vñ spero, cum ut parum acutum arguere, qui in præceptore nostro repræhendendo nimis argutus *à nobis* ~~admodum~~ dicetur: quia generationi similis. quod vnius status interitus ortus sit alterius, hæc inquam, a fraude initium sumit & incrementū. Nam cùm sex omnino sunt rerūpub. conuersiones perfectæ, vt idem est autor Bodinus, *à Monarchia ad popolarem statum, à populari ad Monarchiam, ab optimatibus ad populum, à populo ad optimates, item à monarchia adoptimates, ab optimatibus ad monarchiā:* & totidem itiam imperfectæ: quid in cauilla est, quod nationibus illis, que aliis ingenio præstant crebriores huiusmodi accidunt mutationes? vt de Atheniensibus Genuenisbus. Megarenisbus, Florentinis: Syracusanis proditum est, nisi quod mobile eorum ingenium nouos indies dolos excogitarer, & cùm fraus fraudem supplaret, eos nouandis rebus quam gerendis redderet aptiores: hæc est

Bodin, Arift.
oteli de ciue
definitionem
ut mata reii-
oit.

hæc est illa larvata sapientia, qua duce Athenienses centum paulò minus annis quinquies, Florentini septies, statum reipub. cōmutarunt. Hæc illa sapiens larua qua personatus Philippus Macedo, sub patroni nominis vexillo hostis triumphauit. Hic à Thebanis post Epaminondæ mortem creatus imperator, parta ex hostibus victoria eorum libertatem suscepit, ita ut dubitare quis iure possit, maiora nō ab hostibus an à clientibus victoriā reportavit. Hæc arte populum Ro: tractarunt Gracchi qui eo ipso tempore quo regnum affectando populi libertatem eripere cupiebant; *populares* tamen vel maxime esse voluerunt. Quam etiam & alii artem factitarunt Athenis quidem Thrasylus & Thrasibulus: Romæ, Marius & Cæsar: Florentia: Fr: Valarius, & P. Soberius, *qui omnes, plebem in optimates armarunt, ut mutuis armis tota reipub. concisa & prostratâ, ipsi soli rerum potirentur.* Neque solum in Moharchia, verum etiam *in aristocratis* locum obtinet hæc blanditia popularis, que ab Aristotele *δημοκρατία* nuncupatur, eaque duplex, cùm potentibus tantum blandiatur, quo facto Charicles Athenis inter triginta viros uiguit & valuit: cum fecem populi palpo percutiunt *εἰς δάνας απόγεντες*, ut Larissæ ciuium custodes.

Lege plura bac de re apud Aristotelem.

Veniamus nunc tandem ad eos qui ex optimatisbus principes non solum imperio, verū etiam & nomine ipso euaserūt. Talem imprimis Agathocle Siculū fuisse historiae tradunt. Qui ubi Syracusatum prætor creatus, & in ea dignitate constitutus fuisset, iamque ut principatum iniret in animum induxisset suum, quodque si omnium consensu obtinuissest, precario iure omnibus deinceps se fore nouisset, quo se his vinculis expeditret, suo cum Amilcare, qui tum in Sicilia cum copiis stipendia merebat, communicato consilio, populum sedat-

tumque Syracusanum die quodam coegit, tanquam aliquia quæ è repub. essent deliberaturus. En causam per se satis speciosam, & quæ à uiri boni, iuxta & prudentis officio non abhoruisse, siquidem simulationē prius exenterasset. At uero ad nutum ad constitutum iussit a suis militibus omnes senatores omnēsque à populo ditiores ad unum interfici: quibus trucidatis principatum lib. 4. de re illius ciuitatis occupavit. *En uobis totam ciuitatem vniuersus fraude circumventam: en uobis unius uafricia ex optimatium potentia principatum.* Tales etiam fuerunt Pisistratus Cosmus Medices, Franciscus Sforzia aliquique complures qui potentia quā plurimum apud suos valebant ipsum tandem regnum iuuaserunt. Neque Aristocracia & Oligarchia, verum etiam & *Democratia hoc modo in Monarchiam cessit. Primum autem re tam- tum, non nomine,* ut Genuenses democratias pertaeſi, quin & nomen ipsum regis non ferunt; cùm verò huiusmodi sortiuntur magistratum qui omnem in qualibet re regat actionem, quare rex non dicatur proſus non video: deinde re pariter & nomine ut *Anabaptista- rum imperium in Munstera Westwalliae, cum Anabap- tista omne inter Christianos magistratum iudicem-*

Ascensus est cum tota do- ve abominantur; & tamen Leidanus sellarius opifex re- minādi vis & gemse ferens, triennium imperii maiestatem ac septa potestas ab 6. invasit, qui tamen ab imperiali exercitu obſessus, & vrbe nibus vel plu- ribus in uana expugnatū supplicio est affectus. Hac de reruimp. con- vel pauci de- versionibus in ascensiū nam mutationes per discensum ca- rivatur vnde splend ſu potius & confilio quam villa fraude fiunt: quamobrem maior or emicat, de de illis non est instituti mei aliquid hic attexere . Ne ſcensuſ cū di tamen ipſe aſymboluſ mensam meam alienis adornare minuit & di ſipatur inter epulis videar, apponam etiam ego aliquid de meo, no- ſtes vel mul uam nimirum & in ascensiū conuerſionē, quam nec toſ imperii Bodinio nec yllis quotquot adhuc ſcriplerunt autoribus in

in mentem uenisse persuadet illud, quod omnino tacent, estque à *Monarchia ad Holarachiam mutatio*, verbi qui mirantur nouitatem rei non contemnunt antiquitatem: quippe in ipsis rerum primordiis, mundique infanta Gigantes memorantur, qui bellum diis inferre dicuntur, hoc est miselli homines qui summum in terris imperium tenuerunt, tantum in celo quantum in terris valere voluerunt, disque ipsis τόνος θεος ἀλλως totius uniuersi moderationem eripere conati sunt, hominibusque fieri posse persuadebant, qua imposturā celum infinito deorum numero auctum legimus, quos tandem omnes præpotens ille Deus, qui unus & unicus, oris sui spiritu dissipabit. Hinc sit quod cum Alexandri magni imperium iisdem quibus solis cursus regionibus terminaretur, his non contentus, quasi soli ipsi finem præscripturus Louis se filium iactavit, sicque proprio consensu in Deorum numerum est cooptatus. Callidius vero Sapho longeque subtilius τόνος θεος θεος τοντος totius uniuersi imperium affectavit. Nam cum aves multas πλανηλώνει φορητούς φορήτας reddidisset, adeò ut ab aliis Sapho, ab aliis μέμαθε distinetè exprimetetur, eas aliquando omnes in adiacentes sylvas immisit, sicque factum est ut cum aliis ab aliis has notas didicissent, tota tandem sylva has edidit uoces μέμαθε Σάφω μέμαθε. Quibus auditis ignota caussa, nescio quam de se diuinitatis opinione in plebeculae animis concitarit. Hi igitur qui sic deo hominibusque imponere se posse sperant impostores omnium maximi habeantur. Sed de retumpub. conversione, que Græcē ἀλλάτης, & Itaudis filia pletumque perhibetur, haec satis fortasse superque. Nunc quoniam Aristotelicas μεταβολας non ἀλλοττα sed etiam ἀλλοισιν complecti arbitror, quam periculose etiam in hanc grassatur haec bellua paucis ostendam. Hoc tamen prius sci-

endum est, ἀλλέων quam Bodinus minus, nos cum omnibus Aristotelis interpretibus, satis Latine Alterationem dicimus, *tum uere fieri, quandocunque legum, morum, religionum, immunitatum, libertatis fiat mutatio, tamet*s*i status imperii, ac maiestas idem permaneat qui fuit ante: ut si rex regi succedat, & à majoribus suis sanctas leges uel omnes uel pleraque abroget & antiquet, nouas ipse promulgat, non potest hoc sine periculis totius reipub: mutatione fieri, vt recte Machiauelli: potest tamet*s* absque conuersione esse, & proinde aliqua est mutatio, quandam cum conuersione semper iuncta non repetitur, Alteratio potius, quam Conuersio erit nominanda. Necque tantum promulgatione & abrogatione, uerum etiam in ipsa legū executione, magna reipub: accidere potest alteratio, si mores leges perduxerunt in potestatem suam, quibus*

**Plautus in
Trinum.**

non magis sunt obnoxiosi quam parentes liberis, ut præclarè comicus; qui contra heroicis temporibus se totas ad illas accommodauerunt. Quamobie has esse ἀλλέων, has esse alterationes, nemo est (modò sani sit cerebri) qui dubitat: quomodo uero se huiusc fraudis insinuat, illud est quod instituti nostri ratio exigere uidetur. **Primum** dico legem omnem, que alteri legi fidem derogat & authoritatem, debere magis publicam spectare utilitatem quam illa prior, que est mensura recti in repub: summinus, latet anguis in herba, captio est, non lex. Bonæ istius indolis fuisse Cornelianam testatur ex Alfonso

**Sigoni de
antiquo iure
ciuum ro-
manoru lib²
cap. 12.**

Sigoni his uerbis. Frequenter coitus factiis forun ha-
minum sine publica autoritate mala publico fiebant:
propter quod collegia senatus consultus & legibus plu-
ribus sunt sublata, preter paucis atque certa, que uti-
litas civitatis desiderasset, ut fabrorum factorumque: hoc
autem potissimum factum est L. Cacilio, Q. Marcio,
Cos.

Cos. quo tempore senatus-consulto collegia sublata sunt,
 quæ aduersus rem pub. videbantur esse: hæc si proba
 lex, si senatus-consultum prudens, erat profectò lex Clo-
 dii tota ueteratoria; is nimirum tribunus plebis, non so-
 lum lata lege restituit collegia (quod à Dione libro 40.
 scriptorum, mutuatur Siganus) sed etiam alia noua ad-
 iecit ex omni facie urbis ac seruitio, ut Ciceronem in
 Pisoniana testatur idem author. Voluit videlicet vir
 prudens sibi que prouidus popularis haberi, quod fore
 aliquando tempus præuidedat, quo auxilium popolare
 tutissimum sceleri suo & flagitiis perfugium fututum.
 Quapropter hanc non ut legem sed imposturam a-
 pud Suetonium legimus, Casarem Dictatorem abro-
 gasse, & cuncta collegia præter antiquitatem constituta
 detraxisse. Non dissimilis huic ab Appio Claudio De-
 cem viro lex lata est. *Ne patriciis cum plebeis Rome*
connubium esset, que res populo fraudi fuit, utpote
 quæ patres à plebe in perpetuum divelleret: quo
 facto plebem contemptui, patricios inuidiae exponeret:
 ipse vero, que era: ambitio, imperii clavum solus tene-
 ret. Verum hanc à Canuleio, contraria rogatione a-
 brogatam fuisse testis satis locuples est Liuius, qui cun-
 dem Canuleium ita de toto iure differentem introdu-
 cit. *Hoc ipsum ne connubium plebi cum patribus esset,*
non Decem viri tulerunt paucis his annis, pessimo ex-
emplo publico, cum summa iniuria plebis an esse illa
magis aut insignior contumelia potest quam partem
civitatis, velut contaminatam, indignam connubio ha-
beret: quia est aliud quam exilium intra eadem menia,
quam relegatione pati: ne affinitatibus, ne propinquita-
tibus immisceamur carent, ne societur sanguis carent.
 Hæc Liuius, hæc Canuleius, quibus si diis placet, me-
 am quoque adscribaris sententiam. Si impostura non sit.

legis, hoc est, iusti nomine fraudem salutare, quid omnino sit prorsus ignoro potui plura de Vrinariis Vespasiani legibus, de aranearum telis Solonis plurima, de sanguisugis Draconis decretis nonnulla addere, sed inhi satis officio institutoque factum uidetur, vel hac tantum ratione potuisse ciuitatem falli docuisse. Proxima legibus sunt *fæderæ*, & quæ in utrisque perfidia affines imposturas solet procreare. E cuius domo Cleomenes ille Spartanus prodit qui dierum septem inducas, quas ἀνοχὲς vocant cum Argiuis inierat: mox consopitos pactiōnum fiducia, nocte ab illis tertia invadens, alios quidem contrucidavit, alios captiuos abduxit. Quād perfidia insimularetur, noctes iureiurando mininē additas, est cavillatus. Quod si inducas sub nomine fæderis, vix comprehendi posse putetis, adiiciam istis quod magis esse diceris. Romanius pontifex, perfidia caput quoties factis iniciatur ab ipsis Iudeis fidem accipit, eosque religionis suæ institutis summa cum libertate frui patitur. Verumtamen concilio Constantiensi cautum legimus, hæreticis omnem fidem esse abrogandam: hæreticos uero intelligunt patres illi eos omnes esse, quicunque fictū & fucatū caput pro vero nō agnoscūt: ita dum fædus cum paucis verè infidelibus ferunt, nullas non fraudes, nullas non molitiones in veram Christi ecclesiam machinati sunt: sub quo vexillo militant ubique ferè gentium patriæ proditores subdoli, qui fidei iussionis dispensationem, ut loquuntur, sortiti, quam sunt hypocritæ, exinde videbis, quod nouas subinde tragædias excitare, principes de folio dignitatis deturbare, & humana omnia & diuina miscere non dubitabunt. Hi circumforanei nebulones, quasi species sunt illius generis, quod totum terrarum orbem inaudem pellexit. Nec æquorem certè mutationem fraudulentia nonnullorum potentia,

&

& potenti fraude, *mores ipsi* perpessi sunt. Contra quidem decus, contraque imperii dignitatem veteribus illis verèque heroicis ingenii factum iudicaretur, si qui populi etiam vel tenuiores vltro fese invito patrono, in patrocinii alicuius gremium coniecerent.

Nostra uero tempestate vitium & honestorum tam confusa ratio est, vt recusantibus patronis pensionem non promittunt tantu, veru etiam soluunt clientes, idque non vt ab hostibus & finitimis, sed vt ab ipsis patroni latrociniis tutiores sint. Nam post calamitatem Papiesciam Franci illatam, omnes Italie ciuitates patrocinia regis Hispani magna vi pecuniarum mercari cæperunt. Lucenses quidem decim aureorum millibus: Senenses quindecim millibus: Dux Ferraiensis quinquaginta millibus: quod licet per se graue, illud tamen grauus, si quos patronos agnoscunt dominos inueniat. Ut Ioannes Pannoniae rex qui Austriacarum insidias metuens Turcarum clientelam subiit, à quibus tamen postea seruilem in modum oppressus est. Dico in his omnibus dominari fraudem in dominante: hoc vero plus fraudis habeat an sceleris non dicam cum nimirū qui patronus vult uideri ac pecuniam accipit, in ipsis tamen periculis clientes deserere: qualem patronū Sigismundus Augustus rex Poloniae Lisladnis se præbuit: quos in clientelam receptos Moschovitis in prædam tradidit. Sed hæc de exotica fraude tantum; nonnunquam vero respub. in se venenum confectum ipsa propinauit: hoque vel in Capitolio capitiis fit, vel in officina pectoris, Astutam rapido seruat sub pectori vulpem (vt cum poeta loquar) In capite sic ostendo. Augustus, Tiberius Romani imperatores duo, idem status reipub. sub duobus, conditio uero quare non eadem, hanc coniecturam facimus, quod regium plane ingenium Augusti cui libet statui, addam & homini quod suum erat permittebat.

tebat Tiberii vero extrema simulatio pro eo quo
tempub, prosequebatur amore omnia ciuitatis mania &
commoda ad se rapiebat. Et quamvis dubiis rebus fluctu-
antib adhuc imperio se dominum nominari a quo piam
prohibuit, tantos tamet in ueteratoria arte progressus
fecit, ut firmato iam imperio, scipla dominus senatus
factus, ipsoſ senatores in seruitutem redigit: cum tan-
tum ipse unus valuit, ut quamvis ipse se latet habere, si
locum principem impleat, omnes tamet reliqui ma-
gistratus (vt Augusto falsò idem se tribuisse assertit Ti-
berius) omnia facta dictaque eius vice legis obseruarent.
Neque vero sub illo solum alia fuit recipub. conditio &
magistratus ab ea que fuerat Augusto imperante, uer-
rum etiam in illo alia atque alia fuit. Nam & morum
illi quoque diuersa tempora, & pro morum ipsius va-
rietate, recipub. quedam quasi facies varia & velut defor-
mitate noua apparebat. Hunc igitur, qui dixisse fertur se
ex omnibus suis virtutibus simulationem praecepit ad-
matasse, si ante oculos ponatis, & perfectam imposturam
omnis imaginem habere, simulque omnes illius gradus
perspicere possitis. Videamus itaque quid de eo Taciti-
tus. Egregium dicit vita famaque quoad priuatus, vel
in imperiis sub Augusto fuit. Occultum & subdolum
fingendis virtutibus donec Germanicus ac Drusus su-
perfuerit. Idem inter bona malaque mixtus, incolumi
matre. Intestabilis sauitia, sed obiectis libidinibus, dum
Scainum dilexit timuitque. Postremo in sceleris simul ac
dedecora prorupit, postquam remoto pudore & metu,
suo tantum ingenio uebat. Evidem vita ipsius, adeoque imperii illius status nihil aliud erat quam trag-
edia, primò quidem moderior, secundò speciosior, tertio
testior, quartò inclinauit scres, turpior evasit, quintò
petit plane: siquidem is vere perire, qui famam perdidit.

Sicque

sicque vita illius totidem actibus quo tragedia clauditur.
 Atque etiam in hoc decorum tenuit, quod tanto in omnibus artificio fingere didicisset, ut quæ recipia uera non esset, ea vera revera videretur. Quâvis ~~modis~~^{modis} illius viri & reuersopreversus non differtunt genere sed modo, ita tamen se ad aliorum mores conpositi, vt Augusti, Drusi, Germanici, Sciani testigia vñbramue secutus, nusquam nisi in fine suus habeatur. Et quamprimum incepit esse sinus, licet nunquam non idem, tum denum suum sibi vendicavit, vitium viz. & probrum, antea quidem vitio indulxit, tum tandem agnouit cum fructum gustauit. Haec est igitur illa calida capitis intemperies, quâ si qua cinctas correpta fuerit, non potest non in toto corpore grauissimos dolores sentire. Non nunquā hi dolores à pectore originem trahunt, viz. à Cons. Pisone & Gabinio, à Tribunis Gracchis, qui uerbis defendebant aerarium, factis exhauciebant. Atque haec de iis incommodis, quæ reliquæ cœlegum, federum, patrociniorum morum dolola permutatione ob veniunt. De populi immunitate libertatem à patriciis fraude imminuta, qui aliquid scire cupit Liviū consulat, at cum senatus autoritatem, tum libertatem populi ab imperatoribus & militibus consiliam sensim & postrata docet Herodianus. Nobis ea incumbit cura, ut postquam hanc Mercurialē sobolem *versutā* duas in tota repub. res machinari docuerimus, vnam, cum mutatur status, quæ ~~annos~~^{annō} dici potest, alteram, cum status maneat, mutatis legibus, motibus, & federibus & huiusmodi, quæ ~~annos~~^{annō} appellatur, quibus ipsa tespib. sapientia agita motibus, grauissimas nonnunquam mutationes persentiscit. Nunc partes etiam eadem sapientia numero pestis conflictari reliquum est ut doceamus.

annō dicitur
cum status fit
~~annos~~ *annō* ēdō.

*Quomodo hypocritis principem in cruditate locum
de quo t' occupas, & de sis qui tristitia seguntur oblitus.*

Si tanta sit huius artis vis ut tota subinde respub. illius machinis concutiat, mirum non est partes illius pondere labefactatas si non succubant penitus, at saltem vacillare. Versatilis in cōmertiis dolus, scolet in cōmitiis fraus, plena sunt forā vītiligatōribus, plenae plateæ perfidis gatōnibus, plena ambulacra circumforaneis nebulonibus, insquam foras pedem extuleris, quin anteambulones perfidiam & imposturam videbis. quibus dum capiuntur mīfelli homines & mīseri, planctus eorum & querela audiatur, nihil inde dētrimenti ipsa ciuitas capiet. At verò, si viri prīncipes & primarii huiusmodi laqueis irretiti tecūtatur, magna etiam pēnitūties, magna incommoda, in ipsius reipub. caput redundabunt.

Quanobrem apud iurdicō ad hominem cōuentus spectantem priorem illam partem minoribus subsellis rellinquimus: quantum in aula ualeat perfidia, vnde quasi per propaginem in tempub. derivatur, si nobis sit propitius sumus ille genius (vel genii dator, & ingenii Deus) paucis perstringam. Primum itaque qui dolos necit ut principe circumducat, is aut sibi lucrum aut prīncipi dānum meditatur. de priori illud tantum dicam, quod qui in rebus dubiis commodi sui atque emolumenti gratia cum Metio didicerunt, caveant illi a quadragis Metii & exemplo, ne forte ut animus ita etiam & membra in contraria parts distrahantur. At qui mali aliquid cogitat, solet (modo in hac palestra sit exercitatus) tristes animi conatus, consilia tristia, facta etiam conscientia & tristia vulnus benigno, voce placida velate. Verum cum varia sunt genera tristium, non quaecunque intelligo, sed certa. Non enim dolorem ut de Aenea cecinit poeta Spem vultu simulat,

simulat, premit alto in corde dolorem, hoc enim non impo-
postoris sed prudentis est: non curam quæ cor vrat, & se-
met ipsa conficiat, non huiusmodi illa tristia quidem ^{languida, inertia, passiva,} quæ possessoribus certè pessima,
sed activa volo, viencia, quæ animum ipsum stimulis qui-
bus dam quasi furiis ad scelus aliquod & flagitium irritant
& fodificant: cuius farinae sunt Odium, Invidia, Malitia,
quibus Alecto, Megara, Tisiphone non acriores dicun-
tur, non tristiores. Hec sunt illa tria monstra, quæ qui de-
bellaverit non mihi Hercules, hoc est fortis, sed Socrates,
id est sapiens erit. Sed mihi cesso dum sto, rem ipsam ag-
grediar. De odio quidem hoc imprimis optandum esset, ut
non omnino esset, sed cum fieri non potest, proximū in vo-
ris est, ut sub sua semper specie prodiret, non sub amici-
tate larva aliquando latet, quandoquidē non inscite. Co-
micus & malis multis malum quod minimum est, id mini-
mum est malum. Non necesse est inimicis: omnino ge-
nere mutuas mortales, sed si necesse sit, tolerande magis
sunt certè simplices, quam quæ fraudis accessione in perfidi-
diam creverunt; simplices enim & apertæ inimiciæ
hoc unum in se bonum habent (si quid malo inesse bo-
ni potest) ut qui inimici sint hoc modo fiunt amicorum
inimici, le mutuo obseruantes, adeò ut raro alterutri
gravia aliquid incomodum accidat.

Tali odio suos prosequebatur inimicos Iohannes Fran-
 corum rex, qui quem oderat ne iustieri quidem potuisset.
 Itaque ab eo nihil turpiter aut scelerate factum memora-
 tur. Sapere fortassis huiusmodi, homines, politicis nos-
 tris minus videbuntur, ausim tamen affirmare, impensè
 improbos esse non posse. Quin & spes est, eos & iustos
 & integros aliquando fore: ex alterna verò parte, qui sibi
 auctici personam induit, animum inimici, cum quasi ser-
 pentem ex improviso ad orientem longè omnium perni-

1. O potret.
2. Fierialiter
non potest.

Bodinus de
republib 4.

cibosissimum esse necesse est. Venenum si palam profiretis, gustabit nemo, sin vinum dicas, avidè arripient hellunes. Inimicum quisquis vitabit sedulò, amicus ne fallat vix cavit villus? Athicus est & ipitnicius, vinum simul & venenū qui amans odit. Quod si hoc fieri non posse contendas, vt quis aliquē amet & eundem odio habeat, dico diuersam esse rationem armorum & amicitiae: in armis

Tacit. in uitato Agrico: reuera vanus aspectus & aurè fulgor atque argenti, ne que tegit, neque vulnerat. At utrumque facit si ita armatur amicus, tegit nimurum amici splendidum nomen perfidie patronum: vulnerat saepissime vanus aspectus simulatae amicitiae fidei custodē; ita tegit ut vulneret, ita amat vt oderit, quod amat tegit, quod odit vulnerat: pessimum protectio amicitiae, pessimum odii genus, amare vt amo-
ves, & cum principium sumas ab amore, desinas tamē in odio. Nam qui hanc ingrediuntur viam, iis fortasse defuisse aliquando nocendi occasionem, animum nunquam, facilius est diuideare. Et proinde hanc imprimis vitæ rationem incundam censem, quod idoneam animi sui sententiae occasionem nasciscantur, amici personam mutuantur, nonenque ipsum quasi pallium in omnem *dispoliu* deposituri induunt, ut inde suspicione remota tutius, & vindicta offensae latentes neglecti impunius inimici vel accerrimi partes agant. Vultis exemplum? dabo luculentū.

Alexander Medices pontificis maximi propinquus, & Carolus Cæsaris gener Florentiae dominatum armis socii adeptus ferocissimos quoque ac potentissimos exegit, præsidio militari virbem firmavit, custodibus cinctus & armatus semper incessit: Laurentii tamen Medices, non tantum proximi, sed etiam familiaris ac domestici coniuratione imperfectus est: qui contra potentissimum quemque & ferocissimum se se minutum ire probè curavit idem propinquus, familiaris, domestici insidias cavere non potuit:

tuit: quod armata potentia ferocia non ausit, idem instruc-
ta perfidiâ amicitia præstítit. Neue hunc Alexandrum a-
lienum dicatis; propinquus dicitur, ne incognitum pute-
tis, familiarem ferunt: & ne propinquū & fortassis fami-
liarem, sed minus sâpe ad eum commeantem existimetis,
additur & tertius amicitiae gradus, domesticus perhibe-
tur: huius triplicis amicitiae nexus unus est exitus, exitium
amici. Atque quòd hæc, quomodo instituto nostro con-
veniant ostendam, illius principis necis caussam hîc attexâ
& modum: *vnde caussam odii, modum amicitiae partes
fuisse apertissimè perspicere possitis.* Laurentius suam ip-
sius sororem ei subornavit, vt hominem exarmatum in-
ter amplexus & oscula sororis, *amplexus, oscula, quam
sunt amoris nemo est qui non intelligit;* hic modus: cui
stuprum inferre cogitabat; *ibi causa odis,* sicario necandū
exhibituit *ibi effectus.* Non dissimilem huic historiam ha-
bet sacra pagina.

Fecerat Absalon convivium Ammoni fratri suo quasi ^{1 Reg. cap. 13}
convivium regis in modum amicitia; sed sinebre reddi-
dit in exemplum odii. hæc nocumera tecti odii, hæc simu-
latæ amicitiae documenta, quibus si cautelas duas adiunxe-
ris huic ego parti colophonem imponam: priua est Ma-
chiavelli, rigida fortasse sed tutatamen. *Qui in ea est sen-
tentia, inquit, ut existimat magnorum virorum invete-
rato odio, novis beneficiis oblivionem induci posse, is ve-
hementer fallitur: & proin ex illo cautela erit, Insignem
omnem iniuriam novâ cede cumulandam.*

Secundâ è Bodino, mitior ea quidem & homine Chri-
stiano dignior, sed quæ plus periculi in se contineat. *Dixi-*
mus inquit eiusmodi hostes aut necardos esse, cut ingen-
tibus beneficiis & gratiâ obligandos: cuiusmodiverò
hostes illi sunt, verba sequentia manifestò docent. *imi-*
tantes Augustum qui consurantes in patrem ac scipsum

Machiavel.
li præcep.

Bodini cas-
tela.

interfecit, exceptis paucissimis quibus non solum ueniam dedit, verum etiam beneficiorum multitudine in perpetuū sibi obligauit: vrget ulterius exemplū Augusti & Cinnæ, tu consule librū & paginā. Quin taxat etiam hac in parte periculose magis quam prudenter factum Ciceronis quod Catalinam de civitate desidere potius quam in ipsa opprimere maluisset. Summa rei eo recidit quod tutius sit huiusmodi hostes si amicos habere non possis penitus obruere, quam civitate exigere. Idem propositum Machiatiello, nisi quod facti severitatem conditio-
nis lenitate videtur mitigare. Sed de occulto odio deque periculis eiusdem, & exemplis, quibuscque rationibus sit avertendum, hæc haec tenus: *Proxima est invidia provin-cia.* quæ etiam pari modo suos habet emissarios, suos milites, qui amicitiam undeque obsidione cingunt, quam partim aperto marte, partim ex insidiis adoriantur.

Nam sicut arugo præcipua est frumenti calamitas, ita invidia infectius amicitiae morbus. Non enim Aegyptio Scythia invidet, non ignoto aliquis aut remoto, sed notio-ribus, incolis, vicinis, questu eodem, aliave similitudine coniunctis, conterraneis, propinquis, fratribus invidet om-
nis. Hoc igitur nomine affinis est odio invidia, in hoc dif-
ferunt quid: *μεντοντι αυτην.* ut præclarè Aristoteles. *Qui odit, tristis, que cogitat agere, non patitur tamen.* At ne-
ro invidus non vellicatur modo, verum etiam lancinatur,

*ac denum excarnificans, tanta solitudinis rationem ac-
comprimit.* Credo (inquit Celsus) divino iudicio protinus irrogante suppliciam. Virtusque caussam reddit Scaliger. *Quoniam, inquit ille, invidia plus quam odium: sed quo-
rum ab aspectu abhorreas, hos invisos veteres dixere.*

Vetum ut eo redeat oratio unde digressa est, & comes est inquam amicitiae, & hostis invidia. Aut igitur primum simulare aut aliterum dissimilare, aut utrumque simulare, & amicū se esse simulare, & hostē etiam dissimilare oportet.

De repub.
lib: 4. pag.

Rhet. 2.
Antiq. lect:
lib: 20. c. 30
Exet. 316.
Sect. 2.

Cæterū siue atnicū simulet, est hostis, siue hostē se esse dis-
simulet, omnia quæ potest hostis inferre mala machinabitur.

Atque eò quidem acrior hostis & uehem̄tior est diēc-
dus quò à milericordia alienior: esse autē vel alienissimū in-
uidum, vel hoc indicat, quod philosophus dicit, *πάντας τὸν εἰσεῖν μάλα ποτὲ οὐ γέλειν νεκρῶν*, id est. Opponit quidē
Rhet. 2.
πάντας τὸν εἰσεῖν μάλα ποτὲ οὐ γέλειν νεκρῶν, id est. Opponit quidē
misericordiae vel maximè indignatio. Quod si indignatio illi maximè ut contraria opponitur, invidia certè ei ex dia-
metro & contradictione opponetur. *Invidū enim indig-
nare excedere, quia in cunctis turbatur, & egrè fert iāē an-*
i thor est Aristoteles. Exemplum si desideretis, ponite ante
oculos Antoninū & Getam Severi imperatoris filios, *πάντας τὸν εἰσεῖν μάλα ποτὲ οὐ γέλειν νεκρῶν*, Xiphil.lib.21.
vt refert Dion. Sed hæ tantū inuidæ primitiæ habentur. Si
sequentem consulatis librū, videbitis in iisdē quām callide
sibi comité adiūxit invidia hypocrisin. *πάντας τὸν εἰσεῖν μάλα ποτὲ οὐ γέλειν νεκρῶν*
πάντας τὸν εἰσεῖν μάλα ποτὲ οὐ γέλειν νεκρῶν, id est de iisdem
*Simulabant hi mutuam inter se benevolentiam collauda-
bantque se in vicem, cum tamen agerent contraria.* In su-
periore loco habetis inuidiam suis nixam uiribus, in istō,
fraudis & perfidiæ telis vtentem: tertium si assignauero lo-
cum, eam omni remota humanitate & miserecordia
crudelissimam esse demonstrauero. Is habetur apud He-
rodianum his verbis, *Γένεται τὸν εἰσεῖν μάλα ποτὲ οὐ γέλειν νεκρῶν*. Quare Antoninus irrup-
to fratris cubiculo, nihil eum tale expectantem, supra ma-
tris pectus multo vndantem sanguine lœvus obtruncat.

Quod sauitiaz genus prætermisit hic invidia: *frater*
fratrem interfecit; immane hoc quidem, *fratrem in con-
spectu matris frater interemit*, est hoc horrendum, addo.
tertiū, non in cōspectu tantū, sed in cōplexu matris fratre
frater trucidavit. Estque hoc noni horrendū solum fa-
cinus, verum etiam execrandum. At (inquis) *ambitio in*
*causa erat, non invidia: dico rursus ego revera, omnis am-
bitio invidia est, & omnis invidia ambitiosa.* Quod sibi

Xiphil:Anto:
Cara.lib.22.

Herod.lib.4.
Xiphil.lib.22

benè vult invidus, ultra meritū ab abitione habet, Quod alteri male vult ambitiosus per fas & nefas ab invidia mutatur. Nūc quæ qualisque sit pestis invidia manifestò perspiciamus, vt eam avertamus amulera quadam sunt affigenda. *Veteres, ferrarios, fabros ante fornaculam solitos legimus ridicularia quedam appendere, inuidie avertende gratia.* Ea verò discabantur bascania; est autem bascanus, qui oculorum acie xām id est corruptis pernecatque visa. Similiter & viri principes in negotiis suis gravioribus, si novum aliquod & inauditum excudere conentur, quod ad inicudem si revocetur, inuidiam se numero pariat, huiusmodi ridicularia bascania appendere debent, quibus mentis vulgi acies in aliud obiectum derivetur.

Plaut in Sti. echo. Et proinde, si quid ego cōiecturā assēqui possum ridiculissimus hic apud nos ille de Ioāne Doleta libellus non alieno tempore in vulgus emanavit. His tandem gradibus ad fraudis fastigium perveniemus, quod in malitia sedem suam & domicilium posuisse & prius diximus, & iam probare tentabimus.

Hoc verò imprimis quod ad illius vim & efficaciā spectare uidetur animaduertendum censeo: vitium hoc nūc nō Plato. in θλίτανον πιεσθέν, vt loquitur Plato. Et quod magis est in Cratylō ipso nomine non tantum ~~παραπλάνεται~~ vitorum compræhendit, sed etiam vberrimos, dicā an deterrimos, mali cuiusque fructus pollicetur. Nam si verbi notationē rectè sit assequutus ipse Plato, eundem omnino locum inter vitia obtinebit, quem in genere bonorum felicitas habet. Etenim si ~~τελεσθεῖσαν~~ τελεσθεῖση, vt inquit ille, quod male it, sit malitia: erit profecto uadens & agens illud vitium non minus ipsa miseria: quam actiua virtus a philosopho ipsissima felicitas nuncupatur. Quapropter theologi, qui parum acutiores videri volunt, vitii cuiusque habitum ipsam mali electionem & peccatum etiam præcedens, malitiā definitur.

definiunt. Sed ad propositum revertamus. Adoleuit iam
 credo & ad *lexulw* peruenit perfidia, si quis adeo malè ha-
 bitus, maleque conciliatus fuerit, ut cum malum alicui fi-
 nem atque formidabile animo destinauerit, triste tamē
 hoc decretum per bona quasi bona, media exequitur, puta
 qui regem aliquem vel primatem ē medio tollere, in ani-
 mo habet, submissē se gerit, amicē intuetur, blandē allo-
 quitur, largitur in dies, vt aliquando intimus illi factus
 hisce præsidis ad conceptum facinus perpetrandum viā
 commodius muniat: at inquis, non video quo tandem
 modo ab invidia & odio discrepat, siquidem & illa etiam
 omnem nocendi ansam captant: respondeo, profectō
 nec ego satis intelligo, qua possit ratione sine odio aut in-
 uidia existere; hoc rāmen differt ab utroque quod scilicet
 odium & inuidia sint potius præcipitorum, malitia pro-
 prius ipsius finis est. Qui mihi odio est aut inuidis illius
 forsitan interitum cupio & uota etiam præstarē si licet: Herodian 4
 at uero cūm meditatum est scelus & facinus diu delibera-
 tum, emergit tandem tanquam ex ergastulo aliquo furia-
 rum pessima *malitia*. Utinam mihi vt in omni malorum
 genere ita in hoc præcipue exempla deessent, sed quoniā
 uel lippo cuius obuia sunt, utar profectō huiusmodi ex-
 emplo, quod non ad confirmandam sed ad deponendam
 malitiam valebit. Erat Martialis quidam Centurio unus ē
 custodibus corporis Antonini, semper illum affectari so-
 litus, cuius fratrem paucis ante diebus princeps delatum
 tantum sed minimē redargutū occiderat: ipsumque Mar-
 tialē per contumeliam timidum ac degenerem & Ma-
 crini amicum appellauerat. Hunc vehementer dolentem
 fratri nece, propriisque incitatum contumeliis, gnatus
 omnium Macrinus ad se vocationem studiosam iampridem sui
 ac multis obstrictum beneficiis, cui persuaderet ut occasione
 quamprimum arrepta Antonium obturaret. Ille cūm

promissis adductus, tum proprio odio & vindictæ fraterię studio incitatus, libenter omnia se facturum pollicetur, cum primum occasio euenisset. Euenit haud multo post: quippe agens Carrhis (quæ est Mesopotamiaæ urbs) Antoninus deæ Lunæ inquisit templum, quod in ea regione distans aliquantum ab urbe, præcipuo honore ab incolis colitur; eò secum paucos equitum adduxit, reliquo exercitu cætero, ut sacrificio facto, in urbem reverteretur. Medio autem itinere, ventre vrgente, uno tantum famulo comitatus ac reliquis absistere iussis recessit ad requisita naturæ: quare auersis omnibus & quam longissime recessentibus, honoris ac reverentiae causa, Martialis qui omnes temporis captabat articulos, ut eum solum esse animaduertit, ceu nutu principis ad uidendum aliquid aut audiendum vocatus occurrit illico aversumque ac sibi subligacula deducentem pugione traiecit, quem celatum manu attulerat, & cum in ipsam iuncturam ferrum incidisset, lethali scilicet vulnere de improviso Antoninus minime defensus occubuit. Quo facto Martialis statim equū inscendit ac fuga euadere conatur. Cæterum Germani equites (quibus & delestabatur Antoninus, & custodibus corporis vtebatur) propriores cæteris, primique facinus conspicati; Martialem consecuti missilibus confodiunt. Hunc exitum habuit Antoninus; hunc Martialis, quorum alter fratrem, principem alter perfidiose trucidauit. Discant igitur homines quorum exitus perhorrescunt, eorum facta nequaquam imitari. Quin & Macrinus ipse quamvis primus super cadaver conqueri ac delamentari ~~neg~~trucidator. ~~misit~~, per dissimulationem cœpit, patrem culpæ penam subterfugit. Dediscat itaque mortales eorum facta imitari, quorum exitus perhorrescunt. *Vnica in hac re cautela est, non esse cautelam;* Namque illius opinio est qui in politicis & arte valuit & experientia, id genus cardis, quæ

ab

ab obfirmati & obstinati animi proposito accidunt, uitari à principe non posse. Illud tantum summos viros admnitos uelim, videndum duntaxat ne quenquā ex iis graui aliqua iniuria lacestant, quōrum opera ipsi vtantur, quoſque ad imperii procurationem circa ſe retineant. In quod erratū prolapsus Antoninus & regnū perdidit & uitam.

Hec ſunt illa tria mala, *odium*, *invidia*, *malitia*, que quaſi morbi lethales principem ipsum tanquam urbis caput petunt. Atque quemadmodum qui in intimis intellētis adeoque præcordiis ipſis graui aliquo afflentur morbo, utcunque aliquandiu nec languescat in ore nitor, nec flaccescat in reliquis membris gratia, periculofiffissimè tamē agrotant: Ita & hii animorum morbi, maligni humoris plurimum continent, vel tum præcipue, cum nullum virgentis mali ſuſtinentia præ le ferre videantur. Dicam igitur cum Plutarcho in libro πῶς ἀγαπῶντες τὸν κόλαφον φίλοι, totus hic locus tragicus eſt, qui triftia tegit θάυμα τερρυκός ἐστιν ὑπανεύοντος φίλοις ταῦτα τοιούτα. Et quoniam incidimus in tragediam que plerumque funere clauditur, addā & hoc epitaphii loco quod apud Romanos legis viii obtinuit: *Regum ascioa ne dolato*: noli aliquem ornare ad interitum: noli speciosa oratione fictisque moribus funus adonare.

Cap. 8.

*De illis qui lata fingunt ſive
τοῖς τοιούτοις φαντασίαις.*

Qui triftes rerum eventus diſſimulando expectant, hōs superiorē capite tragico dignos cothurno, leui (pro more oſtro) penicillo attigimus. Prodeūit iam in ſcēna mimi, pantomimi, Sycophantæ, parafiti, comici, qui omnes, quæ in rem conducent ſuam, lata quidem fingunt, verus licet dolor fictū eorū gaudiū quandoque conſequatur. Atqui ne in hac parte ~~euſtathio~~ expatiari, atque euagari vi-

Machiaueſſa
cap. 19.

dear, hos mihi terminos, hos cancellos proponam. *Primum que basis, quod fundamentum totius huius materiae; deinde quo genera: tertio, que agendi formula, postremo quibus rationibus facta à veris dignoscere possumus. quibusq; vitare modis edocebo.* Principium autem factae huius placidæque amicitiae, quam adulatoriam liber appellare, *nimum nostri amorem esse statuo.* Quam quidem opinionem doctissimus Seneca *Sennius* declarat, vbi gradus illos quibus ad fastigium adulatioñis ascendimus pensculatè describit. *Primo* (inquit) *cito nobis placemus;* hic primus gradus, effectus videlicet amoris illius nitii: *deinde, si invenimus qui nos bonos viros dicat, qui prudentes, qui sanctos, agnoscimus.* Secundus gradus paulatim se attollit *ostentia, domestica superbia:* quin altius surgit: *Non sumus* (inquit) *modica laudatione contenti, quicquid in nos adulatio sine pudore congesit, tanquam debitum præbeditus: optimos nos esse, sapientissimos affirmantibus, assentimur, cum sciamus illos multa sape mentiri.* Hunc summum dixalem gradum nisi ille superiorum addidisset, *Adeo quoque indulgemus nobis* (indulgentia utique *ostentia* filia) *ut laudari velimus in id cui contraria quam maximè faciamus, apex profecto hic est perfide letitiae, vel simoris letæ perfidie.* Huic etiam sententia calculum adiicit Plutarchi ille locus. *Tū tu κόλαξ πολλῷ μεταξύ τῆς φύσεως ἀρχαίας διὸ πονητὴν θέμενος διόφεντος ἐχρή τὰν φιλαυτίαν, οὐ πάντες αὐτῷ κόλαξ ἔργος ὁν πρῶτος ἡγεμόνος, εἰ χαλιπός σφροτίτης τὸ ξένωντος ὄντας καὶ βάλτου μάρτιον ἀμα τὸν τοῦ βεβαιωτῶν σφροτίτην.* id est. Hoc vitium adulatori sub specie amici sele ingerendi, magnam aperit fenestram opportuna ad nos subigendos arce vtenti nostro amore nostri: qui amor facit ut quisque sui ipsius assentator cum sit primus atque maximus, non difficulter admittat externum quem putat ac vult esse sibi atque accedere testem ad stipulatoremque.

Epist. lib.8.
Epist. 50.

que. E quibus verbis ad *sicut* nostrā uel *nam* potius & fundamen-tum *etiam* confirmandum, quadruplicem hanc elicio propositionem. Prima ex coniunctione horum verborum *quod si in* huiusmodi erit. *Primus assentator est φίλαυτος, siue per φίλαυτιαν.* Secunda, ex illis verbis *autem autem κόλαξ* talis est. *Primus ille & maximus assentator est internus.* Tertia hæc / quod omne simile gaudet suo simili dico adulatorem *hunc internum externum inuitare.* Ex illis verbis *τέτο πάλικαν* usque ad *διην* ultimum ad hunc proponam modum. *Internus externum φίλαυτος assentatore non admittit modo benignè sed illo socio & adiutore ad se perdendum uititur.* Atque hæc ex istis afflurgit *verbis οχάλεπος περιπτεται τελεσθεν διετεταγμένη βέλεται μέρισμα αὐτῷ καὶ βεβαιωτικὸν περογινόμενον.* Quatuor haec Plutarchi propositiones duas alias *sunt* pepererūt. Prima erit, *Quod φίλαυτia sit idea adulatōnis,* hoc est *φίλαυτος εστι αὐτῷ κόλαξ.* Deinde affirmat adulatorem esse *αὐτοφίλαυτον* id est, sicut is qui se plus æquo amat & admiratur sui ipsis gratia sibi assentatorem adiungit & hunc amat, qui se amat: ita qui adiungitur illi assentator, eundem sectatur sedulò & admiratur non quod illi verè sit amicus, sed quod homo misericors sibimet ipse ex animo bene esse cupit, & propterea vult videri eum diligere, qui se diligit, quia ipse se diligit, non alia causa.

Esto exemplum Alexander qui cum eo usque impudicitæ (ipsius φίλαυτiæ virtutis) profectus est, ut sibi se deum non hominē esse persuaserit, quā de caussâ veritatis magis quā sui studiosum castigatorem Clitum interfecit. Ex quo tempore non defuerunt Alexandro qui diuinos illi honores decreuerunt: non tam regis honore adducti, quam partim timore Cliti exempli, partim praesentis status lenocinio sibimet ipsis addicti fuerint. *Vnde postea factū est, ut unus esset φίλοβανδ's, alter φίλαυτ' etiam amicus regis*

Craterus Ephesition

hic, ille Alexandri, quod in uera amicitia fieri non potest nisi alius sit rex, alius Alexander.

Videtis quas egit radices adulatio, quae initium quidem & originem traxit ab ipso subiecto, in aliis vero adolevit. Radix igitur & fundamentum, quo nituntur ii qui leta fingunt est φίλαυρία. Arque ex hac radice pullulant quasi rami duo, genera totidem, *vnum mixtum, purum alterum & simplex*. *Mixtum* dico, quod (vt loquitur Comicus) *Dulce & amarum unā nunc miscet mibi*: quo in genere habendi sunt sycophantes omnes & delatores, qui aulicis canes regi semper blandiuntur, urbani serpentes civibus sapientissimè pernitosi, quorum maximum fuisse numerum Romæ legimus Tiberio, Commodo, Antonino imperatoribus: Macrino rerum potito ad vnum omnes interfectos fuisse. Satis locuples author est Herodianus συκοφάντης οὐδὲν οὐδεποτέ κατέγειτο, οὐδεσκολεπτῶντας. Similiter in hac quoque classe reponēda sunt dicta omnia & dictoria, quæ plus aceti habent quam salis: Estque hoc *satyricum genus*.

Alterum genus est planè *comicum*, nihil acerbitatis in se continet, nihil virulentiae: in hoc convenient quod vtriusque actores *Placentini* sunt, non *Veronenses*: hoc est dū ad placitum loquuntur veritatem negligunt.

Huius porro generis variæ sunt species: sunt enim nō nulli, qui hanc facit artem, *mercatores*, quos *mercina-rium praeconiū exercere M. Tullius* asserit, quales ii sunt a-

Knightes of the poste. pūd nos qui mercede conducti testimonii de aliquo præbent satis hororificū. Alii rursus sunt *fanciatores*, qui sci-
licet his artibus beneficiū præteratur, cui usmodi sunt nostri tēporis hypocritæ maximæ, qui *ἀλαριζειν* (vt est in pro-
verbio) optimè norūt quibus, si quido beneficio inhiant, nihil est in ore nisi frater & pater, vt scitè Horatius: im-
mo addunt maioris imposture gratia In Christo fratres
in Christo si quid à quopia avidius expectat. Alii sunt pa-
rasiti

rasiti quos nouo nomine Scaliger *censatviones* vocat, Poet: lib. 1.
 qui à Cicerone mensarum asseclæ dicuntur quibus palatū cap. 14.
 magis sapit quām cerebrū aut cor, & proinde lepidè lusit Cont: Salust:
 eorum Aristophanes mores, dum verba eorum ~~piquant~~
~~magis erat~~ coquinaria, id est (vt ego interpretor) Quod sa-
 piunt à coquina est, si culinæ gloriā demas, interit eorum
 facundia: sunt & alii *Gnathones dicti à maxillarum officio*
 (ut refert Scaliger) quibus tantum cura est extendere
 fauces in alicuius laudem: agnosces à * symbola, si quid *Stephano
 ais, adiicieunt illi de suo, aio, si quid negas, nego respon- cōmūniter
 dent: totum hoc genus à scholis exulare dicerem, nisi symbolm
 quosdam in disputando Gnathones scirem, qui vel aduer- dicitur.
 sarii partes ita tuentur, ut præter eorum affirmationem
 & negationē, nihil plerumque habeant quod respondeant,
 quod si à doctore aliquo moderatore probabilius quid
 adiectū fuerit, applaudunt illico, mirisque acclamationi-
 bus oraculum excipiunt *io manus*. Verūm enimvero præci-
 pua huius facultatis laus castris est ascribenda, ubi nunquā
 deerit Gnathoni suus Thraso. Non enim Plautini tantū
 seculi, sed nostri etiam temporis Comædia est, *MILES*
GLORIOSVS. Quamobrem (vt nunc sunt mores) si Pyr-
 gopolinices, egregium aliquod de se mendaciū prædicet,
 aptabit statim illi Artotrogus, memini: si Gnatho denique
 aliquod concinnet mendaciū, acclamabit illico noster mil-
 les contra ac facit Comicus, *Volo isthac hic nunc; Adeo* Plaut: in mi-
 vt non immerito subtilitatis vindex *ut idem sit parasitus* lite.
~~εργαζέται~~ artes sane ~~εργαζέται~~ plus quam artes has fallacias dicit.
 Non enim solum docent agere sed etiam pati. Verum
 artes sint licet, sunt tamen in eorum artium numero quæ
 nulli usui inseruiunt: qua in re eleganti vritur similitudine Simia adulata.
 Plutarchus: Οὐς δὲ πόθκον, εἰ δύναται τινὲς ἵκιδες φυλάσσειν ὡς τοι similis.
 κύων, ὃς δὲ βαστάζειν ὡς ὁ ἵππος, ὃς δὲ ἀργεῖν τινὲς γῆλοι ὡς ὁ βόες. οὐ διέξειν
 οὐ φέρειν, οὐ βασιλοχάρα, οὐ μειδας ἀρχέται, γίλωτης οὐρανον οὐ παρέ-

χεριάντος . ὅποιος οὐ κόλατεστον, οὐ σωματικόν, οὐ σωματικόν διαδέμενος, πόνου τε καὶ αποθετικάστης ψυχής πόμενος, εἰς τοῦ τετράγωνος περιέλευσιν ἀπεργάτηστον εἰσι τοῖς ἔργοις ἕρτος γενέτης, καὶ τοῖς λύτρον πέρνεις ἀκεβῆς & quae sequuntur. Etenim otiolū genus hominum est, & qui eos ēimpostores sectantur, dīcere quam facere sunt promptiores. In exemplum esto, quod apud agricolas & inter artifices negotiola hominū genera rarissimè invenire possumus aut limiam aut adulatorem: quippe nec canes sunt ad domum custodiendam, nec equi ad portandum, nec boves ad arandum; sed inaniū tantummodo phantasmatum umbra quaē otium vt corpus concomitatur. Quod si hic etiam quis tacitos adulatores interserēdos putat non magno pere repugno.

Plut: de adulatore & amico discerendo. Nam sicut nonnulli dixerunt picturam esse mutam poesin: sic etiam assentatio tacentem laudationem quandam habet. Quemadmodum enim venatores, dum, non venari sed iter facere, aut pascere, aut agrum colere fingunt facilis feras latent, ita adulatores laudando tum maxime penetrant, cum non laudare sed aliud aliquid agere putantur. Qui enim accedenti sellā locoue decedit, aut ad senatum populumque verba faciens, ubi videt diritem aliquem accedere oratione abrupta huic suggestum & descendit copiam tradit: ista tacentio melius quam si vocifera- retur priores se huic prudentie partes deferre ostendit. Itaque videre licet qui in auditoriis ac theatris prima sedilia occupant, non quod se iis dignentur, sed ut diuisitibus inde assurgentes, atque concedentes adulentur. De generibus igitur hactenus: nunc agendi formulam introspiciamus.

Est autem agendi formula laudandi actio, ipsissima nimirum laudatio. At verò hoc ērōnō, quasi ueminem laudare possumus, cui protinus non adulemur: non hoc est quod dico, sed illud potius volo: quod sicut voces istæ

LAVDATOR ADVLATOR, iisdem planè literis sed transpositis scribuntur: ita & res ipsæ sub vocibus situ differunt non formâ: sic ut omnis adulator sit laudator, non è contra.

Lucianus *νομιμεσος διάκευμα* facit, duos ponens comparisonis modos, quibus laudator verus ab adulatore, vterque ab altero internosci potest. Primus his habetur verbis: O πόλη της κόλαξτος της γέραιας ἔνεργη της ιαυτού επιμονήν, ἀνδρίας βολήν ποιήμενος τηλού περίβολον. &c. id est. Itaque assentator quaecunque sui compendii gratia laudat, nullâ veritatis ratione habitâ ea omnia immodicis laudibus extollen-
da existimat. Impudenter autem meniendo plura addit
de suo, adeo ut non vereatur. Theristen quoq; formâtur-
piissimum ipso Achille pulchriorē esse ostendere, ac Nesto-
rem inter omnes eos quotquot, ad Ilium pugnaturi ve-
nerant, natu esse minimum. Persancte quoque dieraret
Crassi filium acutiore auditu esse preditum Melampode:
praterea Iphneia acutius cernere quam Lyncea dummodo
spes aliqua consequendi lucri ob mendacium appareat. Sic
est instruetus adulator, laudator autem non sic διακέυμα
την επιμονήν &c. Porrò autem laudator nequaquam menti-
tur, aut addere solet aliquid, quod in totum in laudato non
compareat. οὐ μόνον διατρέπει την επιμονήν, inquit, cum se-
cundū adiungit modum, ἀλλὰ καλύπτει την επιμονήν διακάθιστον διπλού
τοῦ πόλη κόλαξτος. &c. Sed & in hoc non mediocri intervallo
inter se discrepant, quod assentatores ubi cunque potue-
rint immodicis vtuntur hyperbolis: porro autem enco-
mia istae in hisce vtendis moderationem magistram sequuntur,
ac intra certos fines se cohibent. Dabo in eodem viro,
ex eodem authore utriusque exemplium. *Pyrrhus Epirota*,
alioqui vir clarissimus dicitur ab assentatoribus ita fu-
isse corruptus, ut se Alexandro illi similem arbitraretur,
quanquam istorum sacrilegorum opus palam erat omni-

Lucianus
Polistratus
de imaginib;.

Modus. i.

*οὐδὲς αἰτία
στοντος.*

bus. Nam Pyrrhi quoque imagines iam circum ferebantur, & tamen ille hoc erat persuasus expressam esse Alex-
ātri figuram. Quod Pyrrhus postquam ita esse in animū induxerat, nemo erat omnium qui diversum vel sentire vel loqui vellet, donec vetula quædam eius Larissa hospita id quod res erat prolocuta, vesaniam hominis repreſlit. Ille enim cum Philippi, Perdicæ, Alexātri, Cassandri, aliorumque regum Macedonum imagines protulisset, rogauit cuinam ex illis simillimus videretur, omnino pro certo habens fore ut Alexandro pronunciaret.

At illa diu cunctata tandem Batrachioni inquit, (erat enim quidam in urbe coquus Batrachio nomine) Pyrrho per quam similis. Sola itaque vetus hospita, anus veridica, veræ amicitiae speciem præbuit, reliqui omnes speciosam amicitiam, hoc est, adulacionem coluerunt: Vt cunque itaque similes quandoque in multis, non tamen in omnibus omnino idem sunt ut nec verba ipsa. Non enim φίλος, hoc est, assentator idem est quod φίλος id est amicus, quamvis illum maxima ex parte representat. Ratio in promptu est, quippe φίλος revera est φίλος tantum quod appetit. Idem namque est quod φίλος quæ vox sicum immaturam significat, sed quæ quandam præbeat maturitatis speciem. Similiter adulator, quam habet verus laudator maturitatem præ se fert ille quidem, sed non est assequutus. Quæritis fortassis ulterius quænam sit illa maturitas? respondeo, quod uerus amicus, intellectu duce, comite voluntate uititur. Cuius dicta cogitata ducunt, facta sequuntur. Fictus vero ille & personatus amicus, laudat quidem pro forma sed peruerso ordine, quia non prius cogitat quæ loquitur, nec postea facit quæ dixit.

Est igitur *amicitia maturitas, veritas, est adulatio-*
nis cruditas, hypocrisia. Atque de tota agendi formula
sufficient ista. Ultimo loco considerandum quæ dignos-
cendi

cendi ratio quis uitandi modus, quo nos e tantis malis e-
ripiamus: semper hic harco: & cui saepius impegi sco-
pulo, eundem aliis commonstrare nequeo: misera (inquis)
experiencia quae malum patitur, nec nouit tamen. Ain
vero! deducam igitur te ad nauclerum, si nauclum attulisti:
Plutarchus quae caussae huius clavum tenet duplum esse
tradit rationem τὸ διακένετον κόλαγον τὸ φίλον. primus hic
habetur, τὰς δὲ κόλαγον σώσας πολυπόδος τρέπεται εἰς τηνότεν
ἀντὶ τῆς αὐτῆς ἐπὶ πολλὰ δοκῶν τρέπεται. At assentatoris ut Poly-
podis pīcīcīs mutationem facillimē opprimes si in multa
versari ipse videare. estque in hac ratione Proteus hoc
est vertendi modus duplex: primus per ἀρχην ex parte
vituperii καὶ γένου μὴ οὐκέπικε τεχνητον βίον δια τὸ θήρετο τεχνη-
ματον οὐδετελεστον πολλούς αρθροτοντας ξενιφόρον οὐδετελεστον: διάτρι-
ψον αὐτον εργάσας βέβαιον ιδε' ιδιον, εἰδε' διατίποτε φύσιτα, καὶ
μούντα, καὶ χαίροντα καὶ λυπόμενον, ἀλλὰ δίκλινον τετόπιτη παθῶν οὐ-
γίνων καὶ βίων καὶ κινημάτων εἰκόνας αναδεχόμενον. Τοῦτος γένος εἰ, φέ-
γοις πάντα τὸν φίλον τεχνητον αὐτὸν εἴπεται βεβελός πονέοντας τὸ θήρε-
πον, εὐοι μὴ γένεται τεχνητον οὐρανον. hoc est. vituperata qua
fueristi adhuc usus vita ratione subito tanquam sibi placen-
tes eas cōplectaris, quas prius improbaras res aut rationē
victus, aut genus orationis. Videbis enim illum nequaquam
constantem aut suum esse, qui proprio animi affectu amet
vel oderit, gaudeat vel indignetur; sed instar speculi
affectū alienorū & vite institutorū ac motū imagines
recipere. Si vituperes amicorum aliquem apud eum dicet
sera deprehendisti quis esset, mihi ne ante quidē placuit.

Secundus Proteus partes laudis agit per διον. οὐδὲν αὐτὸν Proteus
πάλιν ἐπιμῆν μεταβαλλεῖν, τὸ δια, φίλος σωμάτιον καὶ χάριν Secundus
ἔχειν αὐτὸς τεχνητὸν αὐτοράπτα καὶ πατέαν: αὐτὸς διον ἀλλακτόν εἴπερ
εἴποι διον εἰς απεργυμοσώματον καὶ οὐχιάντα πολιτείας μεταβαλλόμε-
νος πάλαι γε ἐργάνη φιλον δορύβον ὅμης ἀπολλάχθει καὶ οὐδὲν, αὐτὸς
πάλιν ὄρμα καὶ δοκῆς ἐπὶ τὸ περιπέτειαν καὶ λέγει οὐτεράνησον ἀξία σ'
αὐτὸς φρεστής, οὐδὲ απεργυμοσώματον, ζωγραφίαν αλλὰ ἀδεξον καὶ πατέαν.

hoc est. Sui mutata sententia rursum laudes, deierabit
gratum sibi hoc esse vita rationem (puta) à reipub. cura
adotium & quietem transcendum. Iampridem (inquiet)
tumultibus & invidia debuimus nos exonerare, ubi
rurus videberis ei ad res gerendas & dicendum te con-
vertere accinit tibi: digna teipso cogitas: otium enim
suave quidem est, sed inglorium atque abiectum.

Atque his modis quibusdam quasi nodis cōstringitur,
Sopho: in prima ratio. Secunda vero haec est. Εἴ τις γένεται δοῦλος πάντων τούτων ταχεότερον διαρρέει. Οὐ μὴ αὖτις φίλος ἔσται μητρὸς εἰς
πάντας, οὐτὶς παντεῖς ταχεότερος. Καὶ τὸν ἀειστὸν μόνον, οὐδὲ σωματι-
στὴν, ἀλλὰ σωφραντίου. Alterum in similitudinibus descri-
men est ob servandum, quod verus amicus neque imita-
tur omnia, neque laudat facile, sed optima duntaxat: Non
impetus solet esse sed amoris comes. His igitur rationibus
omnibus videndi exponuntur adulatores. Atqui videre
nihil est, nisi & vitare noveris: tertium itaque his è Ma-
chiauello adiungam vitandi modum.
Princeps propterea qui sapit, tertium modū quendā cōstitu-
et, & eos in suo principatu eligendos curabit, qui rerū vī su-
periti sunt, siisque duntaxat integrum sit veritatem lo-
qui, deque iis rebus de quibus ipse interrogabit, prater
canihil in medium afferant, quod deliberandum videa-
tur: de omnibus tamen eos scis citari debet eorumque au-
dire sententias: verum ex eorum consiliis, quid sibi vi sum
fuerit, per se postea constitutat, atque cum unoquoque eo-
rum ita se comparet, ut omnes intelligant, quo libiores
fuerint in dicendo, eo apud se acceptiores fore, seque pre-
ter ipsos neminem eorum auditurum qui rem iam deli-
berata per sequi audeat, seque a sua semel suscepta sen-
tentia nullā vi depelli posse: secus autem quis fecerit, aut
precepit fertur adulatorum causa, aut sapientia senten-
tia discedere cogetur propter sententiarum multiplicem
varietatē

varietatem: inde exigua nascetur, qua de eo postea habenda erat existimatio.

Cap. 9.

De Ecclesiasticis hypocritis

Tertios.

Disquisitis ciuilium impostorum in toto & in parte rationibus, de quibus antea differendum proposuimus, eorumque tum tristibus tum latissimis aliquia ex parte perspectis: explicatis denique modis, quibus utrumque genus cognoscere, & cognitum vitare possumus, id mihi duntaxat fit reliquum, ut eas generatim perlustrem morbi huius contagiones; que vel in totius Ecclesie corpore, vel in membris eiusdem, nonnunquam ad tabem usque gravantur in dies. Neque hoc impedit quod minus faciamus, quod (multo rii iudicio) ecclesia & respub. sint Hipocratis gemelli, simul rident, plorant simul, valent simul, & ægrotant: vivunt simul & moriuntur. Sint sane simul, sint etiam si placet idem corpus: at in eodem corpore cor aliquando se male habet, aliquando iecur, capitis verò & stomachi tanta est ~~omnibus~~ vt nullus sit ferè morbus in alterutro, qui non sit utriusque infestus. Est itaque periti medici in morbis per consensum sive qui veniunt per consensum non tantum morbos ipsos considerare quam morborum causas: nempe sit ne causa morbi, in capite an in stomacho; nam in altero nascitur, in altero propagatur, hoc sic cognito, remedium causæ est adhibendum, ut effectus funditus tollatur. Pari modo multi sunt morbi per consensum in Ecclesia & republica, quibus qui mederi commodè cupit, fontem ipsum mali, & radicem primo quoque tempore investigabit. Neue autem tale aut tam portentosum monstrū (qualis est hypocrisis) ex ipsis Ecclesie visceribus, tanquam serpentes è latibulis prodiisse non credatis, dicam quæ scio, & sentio, usque adeo hoc

theologicum vitium est, ut nusquam sètè vox ipsa apud profanos aliquos authores, sed tantù in schola theologica reperiatur. Quiu & Christus ipse qui rerum caussas apprimè callet imprimis Phariseos & scribas quasi ecclasiam exemplarem hoc nomine taxat: deinde postea causidicos & milites duo reipub. fulcræ, pacis vnum, belli alterum, hoc ipso nomine sed tamen secundatio reprehendit. Ut sit Ecclesia perinde ac caput, respub: veluti stomachus, ab hac, ortum sumit hoc vitium, ab illa incrementum.

Cap. 10.

*De hypocritis ecclesiasticis eisdem, &
imprimis de iis qui ecclesia in
spiritualibus imponunt.*

Cum dux sint res ecclesiae apprimè necessariae: que se spectat salus: & que alios in amorem sui rapit, dignitas. Salus inde quod, regis filia tota sit intus speciosa: hinc dignitas quod Christi sponsa, nigra sit licet, decora dicitur. Verum enimvero nec salus haec, nec dignitas, nec decor hic nec species hinc usque eximere potest ecclasiam, quin, (que est præstantioris cuiusque conditio) & invidos habeat & æmulos. Invidos eos omnes intelligo, qui invidi illius in euangelio sedam sectatores dormientibus adhuc agricolis (hoc est otio totpentibus verbi ministris) zizanum falsæ doctrinæ veræ religionis tritico immiscent atque inspergunt. Quorū facto si non in toto, quod sponsus prohibet, in membris tamen vel maxime ecclesie salus periclitatur. Opera pretium itaque duxi: colubrinum ingenium in sectatoribus suis contemplandū toto hoc capite explicare.

*διαβόλος
εργάτης
πονηρός*

Atque erit profecto capitis huius caput illud quod habetur apud Hieronimum: *hereticos nimis omnem esse hypocritas*: cui astipulatur illa Augullini contra Adiamat: sententia: his verbis: *Fraude & malitia, inquit heretici*

corum, vel dolenda est tanquam hominum, vel cavenda tanquam hereticorum, vel irridenda tanquam imperitorum & superbiorum. Quid aliud sibi vult sanctus ille patet, per fraudem & malitiam nisi famam nocendi &ensem ab iis imminere? per superbiam & in scitiam nisi fucum & furnum eos venditare? quid aliud per homines & hereticos, nisi sub humana specie belluas, omnesque ad unum hypocritas fuisse intelligit? aggrediat itaque de hereticis pauca dicere, non quod veterum scriptis aliquid de meo sim appositurus, sed tantum ex eorum libris sumpturus quantum satis erit ad docendum illos & impostores ecclesiae esse & salutem nrae & nrve manibus pedibusque oppugnare. Neve defuit mihi in hoc argumento exempla, à primis incipiendum statui.

Quis autem is περιπατος vel potius περιπλανος hereticus fuerit ex ipsis Epiphanius verbis facilissimum erit coniicere. Σιμωνος γινεται τη Μαργαρητη επιφανης λαος οχιστης, και διυρος αξιωματικης και συνδικου ο δικαιος vocat. Quis autem fuerat ille Simonis manifestum est ex Actibus Apostolorum qui baptizatus a Philippo diacono pecunia voluit emere a sanctis Apostolis, ut per impositionem manus eius daretur spiritus sanctus: quod illius etiam in pecunias erogandis sacrilegum desiderium divus Petrus χαλικειας και συνδικου ο δικαιος vocat. Quod acerbitatis fel, quod febricitantibus accidere solet, multis uerae pietatis gustum omnem & sensum abstulit; Quippe iis omnibus quos illius improbitatis vinculum arctiori nexu constrictos tenebat: neque sane si pauci fuerunt. siquidem ut inquit Augustinus magica fallacis usus est ille hereticorum parens quid aliud docet nisi cuius architecti famuli sunt heretici nempe magica artis plana est diabolica, & proinde qui sua hac arte cupiunt propagari gloriam, illos illi, cuius cpe & auxilio vtuntur sua omnia accepta referre oportet. Quod vero hisce præstigiis non ad suam modo perniciem, sed

ad a-

ad aliorum etiam ruinam abutebatur : quod multos deceperat , est hoc nihil aliud quam impostorem agere . At inquis , quibus tandem imposturis ecclesia saluti adversatur ? at inquam ego , nullae non excipiendae : nam si doctrinæ sanitas ecclesiarum sit maximè salutaris : sanioris autem doctrinæ sanguis omnis & succus duobus ipsis alveis , vel in fidei dogmatibus , vel in præceptis morum continetur : profectò Magus ille , qui & dogmata fidei & præcepta morum faedissimè contaminauit , non potuit non in ecclesiæ salutem periculosissem peccare ; fidem vero quam turpissimè violauit , dogmata illius blasphema tam *de Deo ipso* , quam *de dei donis* perspicue demonstrauit : *de Deo* , primo quod se verum Deum esse dixit : Secundò , quod personas nullas re ipsa subsistentes in divinâ naturâ esse docuit . Dona etiam Dei cum creatoris tum redemptoris profligis fustulit : Creatoris , quod deum mundum creasse negauit , redemptoris , quod carnis resurrectione ore plus quam impuro impugnavit . Mores etiam quam turpitè conspurcauit , sentina illa dicere piaculum , *docebat enim detestandam turpitudinem indifferenter utendi feminis.*

Selenem meretricē quandam quam sibi sociam scelerū fecerat , Minervam esse voluit . Cuius similiter ac sui ipsius imagines discipulis suis præbebat adorandas . Hec sunt illa impietatis & zizaniotum semina que invidus ille ministerio impuri illius canis perseminanda curauit , è quibus quotquot postea extiterunt heresies , quasi spicæ germinantes maxima malorum mæsse mundi horreum impleverunt . Hec atque huiusmodi meditanti venit mihi in memet Platonicī anni recordatio , qui rerum statum non sequens ac celorum motum eundem , alternis vicibus revolutum redire statuit . Namque nisi in omnibus mea fallit ueritas) spurcissimus ille omniq[ue] contumelia turpior prætigiator Hatchet (qui non ita pridem meritas hic apud nos p[ro]tas

pœnas luit ipsissimus erat Simon Magus. Vel si hoc uix
credatis, autem sanè affirmare, si uero vñquam in corpore
siebat ~~magia~~ illa quam magni nominis authores sô-
niantur: profectò Magi illius anima postquam est corpo-
ris soluta vinculis, in serpentes, viperas, aspides, draco-
nes & venenatas omnes iuxta & nocivas belluas, tandem-
que in prodigium illud omnibus illis perniciosius immi-
grauit. Quid enim in illo quod non in nostro Mago effe-
cit efficax delirium: prior ille Magus arte usus est Magica,
hic noster in ea excelluit: ille deceperat multos, hic non-
nullos fascinabat: ille Iovem se esse dixit, hic Ichouam.
Ille discipulis tantum suis imagines suas commendavit, hic
discipulos immisit suos, qui omnes ad divinos illi hono-
res tribuendum adhortarentur. Sed nimis fortassis diu
de rebus notis verba facio, ad reliquos festinat oratio, præ-
tero sciens Menandrianos Saturninianos, Basilidianos,
quorum anilis superstitione fabulae fidè vix impetrat. Venio
nunc ad Nicolaitos Gnosticos & Catharos, quæ monstra
nostra, tempestate rediuita malorum lernam tuleront.

Nicolaitæ (vt inquit Augustinus) à Nicolao nominati
sunt, uno ut perhibetur ex illis septem quos Apostoli dia-
conos ordinauerunt. *Iste cum de zelo pulcherrime coniu-*
gis culparetur, velut purgando sui caussa, permisso fer-
tur ut ea qui vellent intercederet. Praeterea quidem purgatio
quæ honestatem purgando expectorat. Sed pergit Augus-
tinus: quod eius factum in sectam turpissimam versus
est, in qua placet uero indifferens femininarum: certè qui-
dam doctissime pater: nam & nostra etiam memoria ex-
citetur, quoquavis mœsi atque quos si spiritus nescio quis,
*ad libidinem instigaret, non licuit cuivis e sectatrici-*bis illis sanctis libibinosis illius spiritus motui voluntarii**

tissimo suo nuncupantur. Neue eos hypoctitas non esse suspicias, ecce rem vix Satana digna sanctissimo sacrarum scripturarum testimonio tueri conantur: *Crescite & multiplicamini*, quod si de licto modo dictum dicas exclamat illoco: *omnia munda mundis*: qui etiam primiti-
us ecclesiae autoritate se munierunt. Quod quædam inter sanctoros illos, urgente tunc temporis nonnullorum necessitate dono communia dicuntur, tota actione deo gubernante: idcirco *meum & tuum* nunc esse proflus lege illicitum totum consilii diabolo regere, uno ore quasi gehennat fiuces vociferantur. Videtis, ut opinor, qua religionis specie, quo praetextu pro Venere sua & uoluptate refractarii isti tanquam pro aris & focis dimicatur: qui usque adeò sibi mores fingunt adulterinos ut etiam adulterium ipsum verbis defendere, factis amplexari ausi fuerint. Sed progreditor.

Magnum de modico malum, scorpium terra suppeditat venena quot ingenia, tot dolores quot colores Nicander scribit & pingit; & tamen unius omnium violentia gestus de cauda nocere: plus est quod contendit: maximum de nihilo malum: heres in hypocrisis nutrit, venena plura quam ingenia, colores falsi, dolores veri: unus est omnibus fraudis modus, cauda, id est fine necare: alia in hypocrisis heres, quia specie boni promittit quod præstat malum: De nihilo, quia insidem nutritur quodlibet e quibus generatur: heres autem omnis falsa, falsis igitur nutritur heres, falsum autem & nihil, nihil differunt. fine nocens, quia finis (ut plurimum) errorem, armat impudentia: voluptas & carnis desiderisi persuasit superioribus illis hereticis, ut quod appetitus desideraret voluntas voluptatis pedissequa approbarer, & intellectus in omnibus utrique obtemperaret. Hos itaque affine Epicureos hereticos nominamus: Quae sequuntur duo genera à diuersis finibus Cynica & Stoica dicentur. Cynicos

Tertullian.
aduersus
Gnosticos.

omnibus

voco

voco nostri tēporis *Gnōsticos*, qui omnia sciunt, nec quicquā sciunt, qui canū more prætereuntis quosque infenso ore oblatrantes mordicāt. Itaque tēpus admonuit aduentus nostrates bestiolas, nostrate sorpiacū stylo temperare.

Tales sunt *Brownistæ* nostri & *Baronistæ*, qui rei cuiusque veritatē (quā nec non & nos volumus) ē sacrīsonibus petendū mordicūs tenent: & quem ipsi semel scripturis affingunt sensum, oraculi instar tenacissimè defēdunt. Ideoque sibi ipsi plus cæteris soli sapere uidentur. Hinc audita sunt, hinc uisa inuisa verba, quæ illi impri-menda curauerunt. *Ecclesiam Anglicanam non esse ecclesiā*, quasi ipsi soli sapientiā sibi obnoxia haberent, quasique pectus eorum sit sapientiae scrinium, cum tamen testor eundē spiritū qui omnis est condus & promus veritatis, eos proflus ignorare quid sit ecclesia. Qui enim ecclesiā cognoscāt qui uertatē ne agnoscāt cauent? siquidē de industria cæcutiunt domi; per specilhs utuntur foras. Quod in causa est, ut cum ita animum induixerunt suum ut se se sapientes, & vsque quaque quadratos viros esse imaginētur, addunt statim ab eadem incude, *ecclesiā, quod ad externā uniuersitatem poliū amputam posse & immaculatam esse*. Hoc pag. 58. Whigist

nimirum volunt, se, si illis integrum esset, posse ita ecclesiā administrare ut omni ruga & haevō careret; cui obnittitur Solomōn. Cūn verò Ecclesiā gubernaculū tenere sibi non permissum iri vident, secessionem faciunt, tanquam maculatā puri in vicos & lucos ipsaque adeo solitudinem phantasmatū hydrā sollicitam habent. Atque utinam secederent quidem ipsi, non alios seducerēt: verum ea est veteris serpentis fraus, vt, quos semel plagis suis & laqueis irretitos tenuit, eos tanquā aves ad alios invitandos in insidiis collocet. Quamobrē cavendū nobis ab iis est, quibus error imposuit scientiæ specie, quique dum scientifici syllogissimi videri cupiunt, & faltis principiis

vana concludentes *Adōgōzapa* euaserunt . Ne sint igitur
fratres nobis qui nobiscum dicere recusant *pater noster*:
 Augustinus . hæc de *Cynicis nostris Gnosticis*, quibus
 cognati maximèque affines sunt qui à Græcis *Cathari*, à
 nobis latino fere nomine *Puritani* nominantur . Qui tā-
 tum à *Brownistis*, & *Baronistis* distant ; quantum à *Cy-
 nicis Stoici*, hoc est, tunica temus , vt scite *Iumentalis* : et
 qui nec *Cynicos* nec *Stoica dogmata legi* . A *Cynicis* tu-
 nica distantia . quippe fidet honestatis prætextu &
 similitate gravitatis habitu , testiores sunt & cautiiores.
 Quod si in nullos recentis memoriae hereticos quadrare,
 nec usurpatum a quoquam contendas : respondeo, novis-
 simis his temporibus Satanam consutis dolis ecclesiā
 supplantare hereticos docuisse; priscis illis & heroicis
 sculps nouo nominis splendore hominū oculos animosque
 perstrinxit ; nunc uero cūm uiderat veterator ille super-
 bissimi tituli inuidiā sceleribus suis & flagitiis remotā
 forē, non artē mutauit sed nomē : modestior est factus cum
 est impudentissimus , non enim factus est sed fieri vide-
 tur . Erit hoc argumēto tibi, quēras quopiā a horū satanæ
 satellitum, an *Catharus* sit an *Puritanus*? nonne nos per-
 pèram, eos perplexo nomine appellare, & huiusmodi ludi-
 brio dilectos dei filios ludos facere oculis in specie
 miraculi in celū elatis affirmabit . At uero si forte fortuna men-
 tio aliqua de fratre quopiā facta fuerit : *ecce virū bonū, en-*
honestū: mutuo se muli scabunt: sicque fit, ut dum singulus
 de altero (quod de se cupit dici) prædicabit : quod singuli
 sibi facile imponi ab altero nomen patiuntur, uerbo tenus
 negat unusquisque , recipit agnoscunt vniuersi.

Quin inuolant etiam in illud & occupant, ut hereditati-
 um . Namque alios fere omnes vicinque de ecclesia aut
 repub. meriti sunt, ciuilibus tantum negotiis idoneos for-
 tas satis, huic nomini impares telis, *equidem Profecto*
 nimis

athelicè nimis digladiantur. Hæc est dolosa illa, & vastra satanæfoboles, quæ cum videret sorores suas cæteras inquā hæreses, ætate grandiores, publicè palaque probosas haberi, speciem suam dissimilat; & literatum sacrarum vocibus quasi honesto cultu induitur ut pater eius diabolus, ac fatagit denuo *intrare in Paradisum Ecclesie*, quò sub specie Christianissimi nonnullos seducat, ut credibilitate falsarum rationum per suas contra Christum sentiant.

Quod si quis hæc rigidè nimis à me in istos dici existimat: quæ contra Arrianos Athanasius protulit, intelligat is me oratione 2. contra eos rigidos disputare, qui in summo gradu *Cathari* in *Anabaptistarum* hæresin (Arrii propaginem) relabuntur. Quidam enim qui *predicatores tantum agnoscunt* promisstris, qui *prædicioneonem de sacramenti effici* tia esse statuunt, qui *cenam domini non nisi a predicatoris manu sumere dignantur*, qui *adulteros & ebrios in ecclesia esse negant*, neque cum iis si qui sint communicare nobis licere putant, verbo differunt, re conueniunt cum *Anabaptistis*: aut saùè si differunt gradu differeunt non essentia. Quemadmodū nec *Brownist.e* priores nec *Barowist.e*: vñ si subducas calculum eadem in omnibus ratio.

Restat iam vt his omnibus malis medela adhibeatur si recrudefacat morbus, antidotum si ingruat. Accipite igitur è medico non malo *ἀλεξανδρίαν*. Prima dosis hæc erit; si serpens reptilis se transformaverit in angelum lucis simulatio tamen eius sine profectu in vanum abiit, si tenuerimus quod in instituti sumus quod si vel angelus è celo aliter evangelizaverit nobis quam accepimus, illud istum anathema esse & execrabile.

oratione 2.

vt Lutheran:

ita Cathari

rigidi

molles

Athanas: c6

tra Arria: o-

rat: 1^a

Secunda dosis hæc. Quod si rursus oculatis menda ciis fingat se suis labiis veritatem loqui, nos tamen/ non ignati quo sensu hoc faciat) possimus dicere: peccatori autem loquitus est dominus, cur tu denarras iustificationes meas?

& non est speciosa laus in ore peccatorū. Non enim cum veritatem loquitur, fide dignus est veterator ille, cum id quoque scriptura declarat, enarrans eius in paradiſo aduersus Ewam calliditatem.

Tertiā dosin nobis medius longē Opt. Max. offert, nempe ipse Christus, *Observate falsos prophetas, qui ue- niunt a vobis in cultu ovium, intrinsecus vero sunt lupi rapaces.*

Cap. 11.

De iis qui de dignitate ecclie de- trahunt & illi externis & temporalibus imponendo.

Quod de Felici suo Aristoteles; idem de Ecclesiā nobis est sentiendum: externa bona si absint; aut mala si adsint eiusdem generis, ut sunt calamitates, inopia, persecutio & huiusmodi quae in numero malorum habentur, miseram tamen omnino reddere ecclesiā non posse: hoc tantum efficere ualent ut non sit, vel saltem ut non videatur esse felicissima. Nolim ut hæc eò à me dicta arbitretur aliquis, quod æterna cum externis aliquid commercii habere iudicem. Etenim scio Ecclesiā salutem firmat & incoacussam in omnem ævi æternitatē permansuram: quippe non detrahit prorsus protectionem, qui nunquam dissolvit unionem. Verumtamen ut sol licet omni tempore perpetuò idem: nobis tamen longē acceptior splendet cum splendet tanut, hoc, est cum dissipatis nubeculis, nulla externarum qualitatū tyrannide corpora nostra depascitur & deprædat: Ita etiam ecclesiā facies multo gratissima nobis & iucundissima appetet cum eam nec inopie aut paupertatis nubes obscuram reddit, nec persecutionis ardor deformē. Quapropter postulare uideatur locus iste, ut de iis uerba faciamus, qui veteris scripturæ plusquam veterotoria ecclesiæ prædia tanquam prædam

prædam inuaserunt, qui ecclesiam honore quasi onere levauerunt. Hos autem in priori capitulo æmulos dixi ab effectu, qui dicitur αὐτὸν ἐπὶ ἀλλοι ταρπεῖαιντι αὐτὸν ἐπονημένον γένεται: partim ab effectu quia non modo ita afficiuntur, hoc est, in alieno bono contristantur, sed etiam primi parentis diaboli æmuli nobis eripere conantur ecclesiam, sicut ille parentibus nostris paradisum. Atque profectò si rationes putabimus eo res reddit iisdē gradibus. *Quid serpens? Non utique moriemini, eritis tanquam dii: quid ipsis serpentis semen? quid vobis cum terrenis istis? eritis tanquam dii, portio vestra dominus.* Sicque paradisum nobis, hoc est quodcunque nobis utile est vel iucundum in hac vita, sub benevoli consilii forma auferunt. Neque simplici contenti fraude, duplici utuntur impostura. In honoribus ecclesiæ aucupandis εἰσαγόμενον didicit ambitio; at avaritia patronorum eam nummis emungit. Ea quasi materies omnium malorum fuere. Namque avaritia fidē, probitatem, ceterasque artes bonas subuertit; pro his superbiā, crudelitatem, dum negligere, omnia venalia habere edocuit. ambitio multos mortales falsos fieri subegit, aliud clausum in pectorē, aliud promptum in lingua habere: amicitias inimicitiesque non ex re sed ex commodo estimate: magisque vultum quam ingenium bonum habere.

Ambitiosū esset de abitionis sacrilegio quæ dici possunt afferre omnia. Dicam itaque de iis quæ plus habere necessitatis videbuntur, ostentationis minus. In ipsa ecclesiæ infancia cum Christus adhuc in cunis esset venerunt magi & dixerunt, *Vbi est ille qui rex natus Israëlitarum, vidi-mus stellam eius in oriente, & venimus ut adoremus eum.* Quibus auctoritas commotus est Herodes Ιωάννης, nempe aculeos habet stimulosque ambitio, perquisivit tempus diligenter, atque in mandatis dedit Magis ut

ubi

ubi inuenissent eum, illi renunciarent, *vñmirum &*
 ipse cum illis Christum coleret. Atqui dol non sunt doli
 nisi astu colas: astu colere, id est interficere eum cupie-
 bat, eò quod regnū non capit duos. & proinde cum Chris-
 tum regem fore audiuerit, sibi de regno male metuerat,
 quod in causa fuit ut armata crudelitate sibi metuens am-
 bitio (*que est laesa superbie vindicta*) iram excitaret. At-
 que hæc rursus, adhibita consilium cæde, ambitiosū regis
 animum sanguine innocuo satiavit. Hoc siquidem facto
 de terreno regno somnians in magnā spem venerat, eum
 aut coniuratorem suum aut successorem sustulisse. Cum
 tamen illius regni sceptrum nullis motibus agitari, nulla
 vñquam vi è suis manibus queat extorqueri. Nec verò
 Herodem solum, sed & totam illam Pharisaeorum hypo-
 criticam turbam hæc ipsissima ambitione in Christum con-
 citavit. sed ad nostra tempora & nos ipsos propius acce-
 do. Usque quo Romanus pontifex ambitione immodica
 animoque turgens odio, iustum totius orbis in se odium
 incendit, non defuerunt malè feriati quidam homines, qui
 in rectum aliquid flectere non nisi frangendo norunt: qui
 iniquam ex illo usque tempore clericos omnes sese à ma-
 gistratu omniq[ue] honoris dignitate abdicare sūmo nixu
 contendunt, quique ipsam, si diis placet *Academiam*, quasi
 ambitionis prosapiam, ipsos adèo gradus, tanquam gra-
 dus essent ad superbiam (pro ea qua pollut sapientia) anti-
 quandos esse sumnopere laborant. Sed quis tam cæcus
 est qui non uidet hos prudentes mundi oeconomicos in-
 cedere super ignes suppositos cineri doloso. Concepto sci-
 licet intus pertutunt igne inuidia & ambitione, at verò inti-
 mos animorum sensus & recessus moderationis & mo-
 destiae, ut ipsi uocant, ut nos, simulationis cinere tegunt.
 Atque hic mihi certe alicuius eorum videtur *iratus vox*,
 quæ talia circum sonat: Quid episcopis nostris opus est

Christi scep-
 trum inuio-
 labile.

ea pompa cui usui in scrutis apparatus? quid ciuilis honor qui Christi tunicam non bipartitam, bicolorem reddit? quid ille honoris titulus qui seruos non seruos efficit sed dominos? nonne haec uana? non sine his melius verbi prædicationi, melius ipsi deo vacarent. Quorundam perditio haec? Sed heus tu; *nemo pius est qui pietatem cauet.* Apud hunc mihi uidentur huius histriones qui agant in scena Dionysum, quam simillima est illius facti, ratio istorum. Nam is deorum templum ingressus cum Iouem aureum pallium gestantem viderat auferri in ssit, alterumque heteromallum eius vice substituit; hoc addens, ætas ardori, frigoriique hiemis aptius, quod alterum pondere suo sudores æstatis uirgeret, & frigiditate metalli, frigoris hiberni vim augeret. Similiter & isti aureos illos, quibus digni sunt *Epi scopi*, honores indignè auferre moluntur, ut poe qui otio torpentibus stuporem incuterent, negotiis feruentibus lassitudinem parerent. Interim tamen ut ille Dyonisius quicquid à Deo sacrilego impetu abstulerint in suum ipsorum conuertunt usum: & quid ni etiam convertamus, inquit aliquis, quippe panici ex illis melioris note uiri reperiuntur? immo plurimi: at sunt ut dicit indocti, indigni. eò quod adepti sunt munere, donis suis etiam aburantur licet: in te tamen quadrat illud poete.

caſigasturpias, cum ſc

Inter Socratis ſurpiſſima foſſa Cynedos &c. alibi

Quis uelerit Graechos &c. oratio oratione

Ambitiosum genus hominum, avarum, famelicum, arrogans, superbum, fallum episcoporum fastum calcant, maiori exaltatu: Corrum remiges imitantur qui puppim versis oculis priori propellunt: quippe cum maximè aversis oculis conteneat videantur honores, autem consuermatio ad eos conuadat: Etenim intulit iste apud illos mes, ut quisque alterius uenit in regia sibi gradum

faciat ad gloriam: unde calumniantur illi & insectantur di-
 ris opprobriis optimos quoque ut ipsi sartem non pessimi
 esse videantur. Qua quidem opinione etiam plurimum a-
 pud rudiores & mulierculas nescio quas se valere vident,
 aditum sibi ad honores patet factum intelligunt, ad quos si
 semel aspiratunt, ingenii eorum facile cognoscas: siquidem (perinde ac mulieres dote freat feroces) nihil non
 sibi indulgentes incredibili in omnes audacia debacechan-
 tur. Haec primam intendunt in ecclesiam balistam: illa
 vero altera per vertunt templum exemplo & propugnacu-
 la. Antiquitus dici solitum *Zelum dei domus, devorasse homines: at nunc scelus hominum devorauit domum dei, & agros.* Mirum unde tanta capacitas, cum sitiunt
 maria integra absorbent: molesta est famae. vix sufficiunt
 caninae illi fami pyramides, templa, praedia, magnifica il-
 la testa quibus ueneranda ipsa temporum canities, ecclie-
 siam, cuiusque patres, donavit, concoctu difficultia, stomachum ipsum cacoehumico humore oppalentia, pernicio-
 sam in toto corpore ~~exuētus~~ pepererunt. Monstrū esse o-
 portet, quod sicut & nunquam expletur, quod esurit quo-
 tidie iugiter edit, nec unquam satiatur. Tale est monstrū
 auaritia, talia è monstro illo prodigia nostra, helluones
 nostri; qui subdoli illius latronis imitatores, non Herculis
 boues sed ecclesie bona per casuam, hoc est peruerso or-
 dine ad se trahunt, ne vestigia quo abierunt farem prode-
 rent: vbi uero ordine ad se rapuerunt sibi quae non sunt
 sua appropriantes, ita carent de cavea; vt cavendam sit
 patribus nostris qui ecclesia clavum tenent, ne ipsi siant
 cauea: condunt uidelice sepissime latrones prædati sa-
 crilegam etiam in ipso ecclesiæ gremio: evitant fura sua
 fures, plus quam Promethei, uel inter domesiles particeps
 illius quam suppilarunt domus. At uero inquis, non
 licet aliquid ab ecclesia dono accipere? causa tamen uicim

quis es, ne illo modum porrectū tibi munus accipias quod auream crateram Dionysius: is enim in deorum templo effigiem quandam cuiuldam Dei extensa manu aureum cratera ad speciem ferentem videns, accessit proprius quasi sibi porrexisset, benignè crateram accepit, ac gratias egit. Quisquis ad hoc exemplum sibi uendicat quod concessit nemo illi obliicias serio licet quod Amiano iocò Martialis.

Calatus tibi cum sit Amiane serpens in patera Myro- vide Gen. 6.

nis arte: Vaticana bibis, bibis venenum. Nam reuera tale factum nihil aliud est, quam ueteris serpentis, ad uitum expressa imago in auro: & quamvis Vaticana, id est, iucunda videbuntur quae percipiāt: attamen non vi-nūm sed venenum animæ tuae propinasti. *Quod ecclesiā lustrandā putas, quod meretricis reliquias aliquas, & calamistra in ea adhuc remanere arbitraris: perpendas velim* Liv: lib: 34.
pag: 751.

quid nos Christianos hac de re docet Ethnicus historiographus his verbis: *Nihil enim in speciem fallacius est* Liv: lib: 34.
pag: 751.

quam praua religio ubi deorum numem pretenditur scriberibus, subit animum timor, ne fraudibus humanis vindicantis divini iuris aliquid immisum volemus. Quamobrem res sacrae nec temere, nec illotis manibus per tractandas, sed urgente necessitate, nec alias unquam pio affectui & sincero, cauta manus admoueat. Atque inde factum illud Dionysii eiusdem omni defensione caret, quo Aesculapio auream detraxit barbam, quod pater eius Apollo barba careret. temerarium hoc facinus & improbum, affectus certè impius, manus procul dubio violenta. Videant igitur ii qui rebus nouandis student, ne dum ea tollere conantur quae hominum fraus invexit, ea simul quae diuinum ius ordinavit & permisit promiscue amoueant. Causam ipsi ne minus quam Diocysius tor-soribus forces commodi inveniantur. Ille enim illud tantum abi tulit, quo ablato patri filius similis factus, cu[m] in nullo so-

peraret. Ipsi uero usque adeo patris moribus infensi sunt
ut nos patres nostros, ne in bonis quidem cupiant imitari.
Ille quia non habuit pater, filio detraxit barbam: Nostra,
vel ea solius cauiss, quod ea patres nostri non caruerunt, bar-
ba divellitur: atque utinam pluris haec res non constaret,
verum & capilli nostri eorum iussu decidunt, calvities
nostra omnibus ludibrio & risui, nobis dedecori est, vix-
que adeo cerebrum iam ipsum cranium tegit: optandum
quidem esset, ut sensu caretent & cerebro, qui totius re-
gionis (addam & orbis) cerebro (hoc est literatis viris &
piis) propria sua & condecoria ornamenta denegarunt.
Sed quis tu (inquit aliquis) qui haec missitare audes, cum
tota haec res magnorum virorum patrocinii defenadetur?
nec mirum inquam: quippe *his crescunt patrimonia fa-
bris*: neque reprehendit aliquis quod pro patrimonio non
secus ac pro artis & focis dimicant: malim tamen alicundé
quam ex ecclesiæ dote huiusmodi pecunias corraderent.
Sint illi locupletes, sint diuites, sint omni bonorum gen-
nere affuentes, modo nostris abstineant, nos illis sua non
invidemus. Quin clamitant multa que cedunt in bonum
ecclesie, melius in teip. usum conuerti posse: hic sille gra-
dum: Herculis hic extrema ponitur columnæ: *non ultra*
licet improbissimus ne avaritia quidem Hercules vteri-
us progredi si velit, valet. *ἐγένετο δέ τότε οὐαντίστηκεν οὐαν-*
a. delegib. *πολιτείᾳ*. Plato. quippe *δικαιοίων* hypothesin sapit, *μὴ*
πολιτείᾳ vitium. unde patet quod idem sit Platonis & Seneca
iudicium: nempe, *Quod malus ubi bonum se simulat tunc*
est peccatum. Atque profecto simulant se bonos esse mali
isti: cum feruerit frequens in eorum ore & sermonibus rei-
pub. nomen: mali tamen re ipsa inueniuntur, *cum respub:*
Livius *se privatares*, Q. Fulvius Flaccus censor ædem fortuna
lib. 42. equestris, quam in hispania bello Celtibrico voverat, fa-
ciebat enixo studio, ne ullum Romæ amplius aut magni-

fidentius templum esset. Magnum ornamentum se templo ratus adiecturum, si tegulae marmoreae essent: prosecutus in Brutios, adem Iunonis Lucina ad partam dimidia detegit, id satis fore ratus ad tegendum quod adificaretur. Naves parate fuerunt, que tollerent atque aportaret, auctoritate Censoria sociis deterritis id sacrilegium prohibere. Postquam censor rediit tegulae expositae de navibus ad templum portabantur: quanquam vnde essent silebatur, non tamen caelati potuit. Fremitus igitur in curia ortus est, ex omnibus partibus postulatur Fulvius, rem in senatum referunt consules, condemnatur, reportantur in templum tegulae, piacularia Iunoni decreta. Hunc exitum habuit hic Censoris conatus. Quod si Fulvio non licuit ruinis templorum tempora adificare, quid fiet de Fulviis nostris, qui fulvo auro fulgent, quorum quas inde abstulerunt in templum si reportentur tegulae, ipsi qua regeretur caput tegulam vix haberebant. Usque adeo quod illis hominibus, (cicilicet ethnicis) piaculii erat nobis (hoc est Christianis) religio est, Illi iniquum esse censuerunt, aliorum deorum spoliis alias colendos esse atque exornandos: nos aequum putamus Deo opt. Max. dicatas aedes, & in illius honore consecratos agros, nos pleno posse iure & hereditario possidere. Scio quibus rationum gyris, omnia nostra bona involvunt & absorbent gurgites isti atque voragine. Obiiciunt nos caelum terra milcere, qui terrena petimus cum caelesti deo inserviamus. Addunt & Hieronimo: *terrena laudi vicinoria ubi contemnuntur;* & ex eodem Christi dictum, & Ioannis & Heliae victimum vrgebunt, *Quod scilicet qui molibus vestiuntur, in domibus regum sunt:* non ergo licere ministris his vii, hac Christi auctoritate nixi contendunt ad conuersationem Heliae & Ioannis Baptiste se conuertunt, quorum uterque zona pelicea astrinxit & mortificauit lumbos suos, alter inuenisse di-

citur in spiritu & virtute Heliæ precursor Domini in vtero prophetans parentis, & ante diem iudicij iudicis voce laudatus. Quibus omnibus, male intelligendo ad ecclesie datum & suam ipsorum perniciem abutuntur. Verum hinc inde emerit error iste, quod inter salutem ecclesie & dignitatem aperte distinguere non didicunt: revera qui spem omnem & fiduciam in terrenis ipsis & caducis rebus reponunt, ii cælum in terris, & lucem in tenebris querentes summo iure dicantur, quippe neglecta salute, dignitatem expertunt; quod aequi absurdum videtur, ac si quis fortunas suas & diuitias vitae dispendio redimeret: quem nemo noui infanum iudicabit, quod illud negligat propter quod reliqua omnia essent appetenda. Qui vero ita vita huius necessitati consulit ut melioris spem non amittat, qui ita mundo dat operam ut calo semper vacet, qui ita dignitatem invuetur, ut salutis scopus & meta versetur ob oculos in aeternum, quo se scelere obstrinxit qui in se crimen non admisit, hebetior sum (fateor) quam ut intelligam. Dico autem qui in se crimen non admisit, quod eos omnes in se peccare autem, qui res externas ita despiciunt & contemptui, ut ciuilia nolint tractare negotia, ne veluti pice coinqviriunt ab iis: etenim quisquis hoc pacto genium defraudat suum, sibi plagiarius, qui avertere cupiens liberos suos, a parentibus suis, peregrinæ agentes, hoc est affectus ipsos rationis & consilii frenos responentes, assimilat speciem vultumque parentis, noua minitum ipse lactare incipit, quos vobis deidero suo captos deceptosque longius abduxerit, ingulat & occidit quod nimis Stoicum est, potius rationis & consilii monitis dictis in eos audientes redderet.

Quod tota haec res clarus & dilucidus elucescat, duo propoñant criticia; primum ex Augustino, quomodo felicit & externares & aeternæ se habent ad nos his verbis.

tom : 5.
prg: 756

bis. Inter temporalia & eterna hoc interest, quod temporalia plus diligentur antequam habeantur, viles sunt autem cum advenerint. Non enim satis animum nisi incorruptibilis gaudii vera & certa eternitas. Aeternū verò ardenter diligitur adeptum quam desideratum. Nemo enim plus de illo estimat quam in se habet, ne fiat vilius, quod paratum est amplius. Sed tanta ibi est excellētia ut multo plus sit adepta charitatis, quam fides credidit aut spes desideravit. Secundū criterium docet. quomodo nos debemus ad eas nempe ad eternas res & externas nos habere: quod nobis expedivit summus ille sapiens di-
vino de caelo oraculo sapientissimus iudicatus, ipse Christus vbi ait: *primò querite regnum cælorum eiusque gloriam & reliqua omnia dabuntur vobis.* *primò querite*, hic digitum intendit ad fontem, siquidem affectionum fonte
è cælorum monte scaturire oportet: & reliqua *dabuntur vobis.* rāta rāta sunt diuini latices aeternae bonitatis ζητῆται, quæ maiori indigent cura & sollicitudine, *secundū* nos liberius sine molestia nimirique studio querere admonet. *ζητῶν* enim verbo *ζητῶν* intentionē addit *ζητη-*
σμόν ordinem, ita querite regnum cælorum, ut nihilominus daretur vobis: ita reliqua dabuntur ut queratis tamen. Querite, dabuntur, regnum, reliqua, hinc salus, inde dignitas, utrinque bona, utrinque Dei dona ne aspernamur.

Math. 6.33.

Cap. 12.

*Mēmō ad questiones duas vbi instituitur
ratio ostenditur, quem in finem ha-
propinquuntur questiones.*

Huc usque hostium tantū castra ingressi sumus, perspi-
cimus hinc periculum nobis imminere & inde: vi-
mis omnes copias, apparatum bellicum omnem, ordi-
nes & phalanges vidimus: nunc nos clavum clavo pellere,
& colum dolo defraudare oportet: alias cum nec virtutū
cibos latellio

satellitio pares, nec militum robore cum illis simus comparandi, metvendum esset ne hostibus turpiter nos subiugandos preberemus. Faciamus itaque & nos quod summi olim imperatores solent factitare. Aliquid videlicet moliamur, vnde si non frangantur hostium vires, minuantur saltem ac labefactentur: seramus si placet litem in illo ipso hostili exercitu, ut seditione exorta, in varias, immo in contrarias partes animi distrahantur: tandemque mutuis armis rebus concisis, vi etrix provincia a nobis vincatur. Nulla vero ratione aliquid aptius litigii contrahemus, quam si cui ob expugnatam ciuitatem vel arcem in ea occupatam, civica corona praecepue debetur queramus: illi ne qui illa, quae illum tangunt tristia tegit? quae si quando erumpunt, in modum incendii saeviunt actius quo teguntur arctius: an illi qui faciendo fingit leta quae fingendo facit? item sine ecclesie infestior contagio, quae spiritibus an solidis insideat: sit ne pestis perniciosior, quae mundum nobis, quam quae regum invidet. Quibus determinatis & cōpositis litibus, cum iam explorū omnino sit, quid in unoquoque genere sit deterritum, minori negotio a noto quam ab ignoto malo dedinabimus: eoque quod deterritum est isto & debellato, faciliter in reliquis Salmacida spolia sine sanguine & sudore reportabimus.

Cap. 13.

Prima questio. Vt transplora & graviora
 reipub. principiū obvenientias incom-
 moda, ex iis quis tristia tegunt, an
 ab illis qui leta fingunt.

Antequam questionis huius arbitrium & controvicia ipsius pugnæque terminos ingrediar, quedam de cōvenientia & concordia nobis sunt prælibanda. Nam vt harmonia, est concors quedam discordia; ita in contrarietate omni & pugna, est aliqua licet minima discors concordia.

cordia. Conveniunt itaque in istis, primò quod actio
 trique communis est, *tegunt, fingunt, utrinque agunt*:
 deinde virtusque actionis certum aliquod est circa quod
 versatur subiectum: *tristia, leta*: tertio in ipsa actione
 conspirare in unum & coalescere videntur, *quod tegere*
 & *fingere nihil aliud sit, quam uno verbo fallere*. *Quo-*
ties labefactamus eius spem, quem lactavimus, hoc est al-
liud dicere vel innuere, aliud in animo habere: omnino
aliud præ se ferre, aliud (ut novè non ineptè dicam) in-
tra se ferre: aliud profiteri, aliud facere. Hucusque con-
 veniunt; in istis vero differunt. Primò ex parte agentis,
 & ipsius actionis ergo, quoniam agendi modus aliis at-
 que aliis. Nam qui tegit aliquid hoc tantum contendit,
ut quod sit non esse appareat, quod prudentis esse aliquan-
do potest, *ut oītū ille apud Homerum Ulysses, præcipue*
cum absit mendacium, cum scilicet nostra potius incuria,
quam fallentis iniuria fallimur. At vero qui fingit quiddā,
 hanc tundit incudem, *ut quod non sit esse tamen videatur*:
ut fatalis ille Troianus Sinon qui amicū se illis esse, virum
bonum, sanctum & iustum persuadere voluit, cum frau-
*des, periurium, cladem extremamque ruinam prætere-
 que nihil in animo habuit: quod genus mendacio & per-*
iurio carere non potest, neque cadere in vitum bonum
aut sapientem ullo modo posse puto. Non nego superius
 genus omnino mendacium adiunctum habere: hoc enim
 mendacium: Sed non perinde illo individuo comite ut
ut posterius: siquidem ἀπόροις multos videbis, qui (ut refert
*Aristoteles) verbis ac vultu tegunt animum, citra men-
 dacii contagionem: *ἀπόροις* vero hoc perficere, qui pos-
 sit fieri, doceant qui didicerunt. Nam detrahendo veri-
 tati fieri potest compenditum, illi addendo certissimum
 dispendium. Qui fingit igitur *ἀπόροις* similis fit, addendo
*quod nusquam gentium est: qui vero tegit ἀπόροις non abfi-**

milis, non agnoscendo quae quisquis suspicatur. Differunt porro ex parte subiecti ratione finis: duo sunt scopuli ad quos potentiores cuiusque status (quasi naves) impingere absque perito iuxta & fideli nauclero, facilimè potest: *odium* scilicet & *contemptus*. His scopulis hi venti affines sunt & familiares, *tristia* odio, *contemptui leta*: tristis animus ad facinus pronus & paratus seque occultans,

Tristia Bo-
reā referūt.
Notū leta.

Boreas est de improviso adoriens, sibi naufragam fidem esse flocci facit, modo existimationis tuae proram puppimque odii scopulo-illidat. E contra verò qui leta indies suggerit & susurrat notus est & minima laude tanquam humore mores emollit, vt contemptus noxam haud temerè effugias: hæc sunt quæ civilem vitam perturbant morbiisque gignunt cum toti civitati, tum principi ipsi infestissimū, ex odio morbus in crudelitatem, vbi ex disolutis laxatisque amoris ligamentis nervisque, luxatis membris

Præterita
prora: fucu
ra puppis;
odium præ-
teriorum
meritum
futurorum
spē auferit.

primò vicinarum partium inflammatio, deinde febris, hoc est calor non naturalis circa cor oritur, id est, quam-primum pars aliqua odio correpta fuerit, iræ suæ faces imprimis in potentiores quosque regiique proximos immittit, postea verò *vires acquirit eundo*, ipsum regem incendium illud petit. E contemptu verò in politico corpore morbus innascitur, id est non dissimilis, quippe cum princeps aliquis nimio adulatorum consortio, vilis civibus suis & abiectus videtur, statim indignatio (*hoc est ira ex indignitate*) flavæ bilis colorem toti corpori superinducit, languescit innatus reipub. calor, *natus civi-*
um amor: vires flaccescunt, imperii dignitas fatiscit in decus, & ipse princeps nomine magis quam imperio conspicuus apparebit. Verum hæc de *civilis* tantum *vita*: sed prorumpit aliquando eorum audacia qui in odio celando tristes conatus tegunt etiam ulterius *quod natura aptavit vinculum animæ & corporis dissolvere & rumpere*.

Vt

Vt in exemplis Alexandri Medicis Antonini, & Martialis superius docuimus. Quinetiam vltiorem addit gradum altera species quæ naturæ vires superat: *anime natu-ram supernaturalem & celestem corruptit & depravat adulatio.* Quæ rhetorum præcepta tam probè callet, vt in ipso exordii vestibulo auditores benevolos blanditiis suis faciat, eosque adeò sibi conciliat totos, vt *Elencho* (licet φίλος αἰνθεῖα καὶ παρηστατικής) apud Lucianū pseudologista dicitur. *locus nullus relinquatur:* quibus ad hunc modum dispositis, licentia, luxus, libidinis omnisque impunitatis iuxta & improbitatis gladios distingit, quibus misellas illas animas quas prius verborū dulcedine delinitas temuit, vitiorum veneno ineptias miserrimè conficiat: qui semel audivit fortunam suam ἀλεξανδρίζειν rident falso, si mores suos verè ἀλεξανδρίζειν, hoc est, vitiis scatere facilimè patietur. Nam Λυδάρις (vt loquitur Pindarus) tali insurrectione aures obstruunt & animū, vt sana consilia, quæ sola animi ægritudini medentur, intromitti non possint: quippe atriensis talis est adulatio, quæ sana non curat modo sua, & proinde contumax est morbus medicinæ nescius, quem talis nutrit humor. Sitnlis mihi videtur *adu-latio* lyrae Orphei, *anima crudeli*, Neantho Pittaci tyran-ni filio, qui cum audisset quod Orpheus hac bestias demulcisset, plantas & saxa movisset, quodque ipso iam cælo tamen per vndas lata (nemine modulari) resonuisset, incredibili eiusdem consequendæ cupiditate arsit. Quare ingenti pecuniarum vi corrupto sacerdoti persuaderet, Orphei lyram, alia supposita, sibi det: quia accepta patrum tutum ratus interdiu hac in vrbe ludere, nocte sinu occultam efferens solus in suburbium pergit, quo vbi venit lyram pulsare incipit, ac chordas perturbat, sperans stolidus & imperitus artium iuvenis, fore vt divinum aliquod car-men percussæ fides redderent, quo cunctos permoveret,

& animi affectus quo vellet traheret, ut hoc nomine beatus haberetur Orphei musicæ haeres. Dum hæc agit, vicini canes, qui in eo loco erant plurimi, strepitu exciti coeunt, ac infoelicem istum citharædum discerpunt; quod ipsum solum cum Orpheo commune habuit, postquam canes adduxerat. Parturivit huc usque hæc quæstio; iam tandem peperit duas allas quæstiones novas gemellas; prima hæc, *vtrum maiori periculo contemnitur quis an odio habetur?* Secunda huiusmodi erit, *Ecquid gravius peccet qui vita nostræ an qui anime insatiatur?* In prima hoc animadvertisendum imprimis, quod odiū hic non eodem sensu quo cap. 7. capitulū: sed laxioribus planè habenis, sed pro teētī illius odij, simulacra invidia, malitia, occulte & abscondite effēcto cōmuni. Nam cum veteratores istos angues, versipelles, qui sese in alicuius sinū insinuant, non alia de caussa quam ut firnius ibi suos aculeos figant, perfectos esse inimicos quis negat? perfectū autem in unoquoque genere tunc tandem meritò aliiquid dicimus, cùm perfectā sui imaginem in altero exprimere redērēq; valeat. Vt cunq; igitur conferunt sermones familiariter *Adōphiā*, admodum, calumniandi tamen anam nunquā non apprehendunt: clamculū si quid de aliquo forte dicas præfō sunt, hortantur ut maledicendo pergas, neve deficias, comites se adjungunt, addunt incendio ignem, postremo verò fit res palam, clam te, rumor de te in vulgus spargitur, omniū in te unū odiū cōcitat. Quod si exquiratur à stirpe authoritas invenies illos ea tibi affingere quæ ab ipsis in alios, iacta fuerant conuictia, petulanter satis: sis hoc modo fabula nimis celebris, ne fias historia cavendū diligenter. Hæ sunt molitiones hæc pericula, hij scopuli quibus naufraga illa fides existimationis tuæ iacturā facere decreuit. Arverò ex altera parte inquit *παροξύνει* nullæ huiusmodi molitiones, adulatori religio est detrahere aliquid de dignitate alicuius.

aut

aut existimatione : si laudem è modicâ in molem crescere desideras, non Nilus aquis copiosior, non Oceanus quam ille laudibus : at vide, bone vir quam rem agis, *qui cimbam Oceano committit, vix satis cavit etiam qui cavit satis* & qui nomen suum populari aure & adulaturum fluctibus credit, periculum est, ne cum eminere maximè cupiat quam maximè obruatur. Siquidem prona semper est in pejus suspicio, & quoscunque inani laude turgentes vident homines, num aliquid verâ solidâque laude dignum possideant, non cuiusvis ingenii est persuadere.

Quæcunque enim verè in illius laudem congefferis, regerer fucatum illud, & cum plus illi dicant quam ratio postular, tuum vel minimum nitium videbitur. Quæ vbi de aliquo invaluit opinio, sequetur statim *iudicium, de re quasi detiore*, quod nos *contemptum dicimus*. Hi sunt *m̄p̄d̄p̄os* hæc *orūn̄d̄wāra* utriusque morbi ; adeoque antecedentia incommoda, quæ odium dicunt & contemptum facillimè ex ipsis videbis. Verum in iis controværsiæ cardo non vertitur, hæc lucem forasne facesque præferunt, unde cognoscunt se invicem hæsc: conflitus autem ratio totiusque rei discrimen in consequentiis cernitur. *Quod scilicet odium invisos homines redit contemptus neglectos*. Tandem questionis huius æquus statusque in eo ponitur, *invisi me an neglecti graviora incommoda patiantur*. Illud vero hoc modo constabit, si *coxatim* perpendamus, quæ similis status stabilitamenta præcipua, quæ impedimenta. Atque videtur profecto, cuiusq; principis, pariter ac civitatis (addam & privati fere omnis status) duobus ipsis non contineri solum, verum etiam sustinerti, *amore & mctu*: hec societatis ciuitiscunque modo civilis modo, sed *oxororūn̄s, in eaque & jaurūn̄s, m̄teixn̄s & d̄m̄tōn̄s* fulcrâ sunt & munimenta. Ista si tollas, nulla

non dicam civitas, (sed ne domus quidem) consistere potest. Quod si quereretur jam, quoniam de duobus istis minori cum periculo careamus, responderem fortè cum politico, amore potius quam metu carentum. *Nam cum homines ad arbitrium suum ament, metuant autem ad dominantis voluntatem, dominus qui sapientia valet, eo quod sua est non aliena facultatis niti studeat.* Verum non eo in loco versatur oratio nostra: sed quidem fateor *infensos* eorum carere *amore* quibus sunt *infensi*, metu semper non item. Qui verò negliguntur, & metus & amoris praesidio omnino destituuntur, quippe nec *amore digni*, nec *metui pares* habentur: atque proinde videbis aliquos summo odio apud suos flagrantes, cuiusmodi sunt tyranni omnes, quos tamen pro comperto habemus, uno illo validiore fulcro, metu videlicet seque sustentasse & statum suum quām diutissimē conservasse: illis è contra quos vulgus neglectos calcat, qui ambobus istis amuletis (quae vel à priuato iniutiā pellerent) careant hoc est, nec *amicitia chari*, nec *metu merendi* sunt. Magnū nihil nisi ruinam contigisse. Quapropter sole clarius est eos molestiori onere grauari *quisbus contemptus in cumbit*, quām quibus odium, id est, neglectos quām exos & pluribus & difficilioribus periculis expositos, crebriori anhelitu laborare. Estigitur infestior vitæ civili famæ cuiusvis adulatio blanda, quām perfidia sæva. Verum non hæret in his civilibus fluctibus hypocrisis, quin & pauperis marini speciem obtinet, non usum, partem albam gerens & nigram, flumine gaudet & mari, parte nigra qua sanguinis distincta notis tristes odij effectus luculenter depingit: quippe sanguisuga præcipue est perfidia, & vitæ naturali insidiatur: parte verò alba qua ~~delectat~~ quandam adulando promittit, non minori damno humano generi esse rebus ad dicam necessariis. Nam quamvis grave quidem vitam ipsam

ipsam etipere alicui, grauius tamen divinum illum salern,
 (animum intelligo) qui vitae parens est & patronus de sua
 sede & dignitate deturbare: præterea perfidiosa inuidia,
 si nullo alio modo saltè moriendo vincitur, cuius exem-
 plum qui quærerit Herculem videat, qui, ut loquitur poeta,
Comperit inuidiam supremo fine domari. Atqui illud om-
 ni procul dubio *ἀπαγχονάντι* quod illius quod in nobis va-
 lidissimum est imperium violat, viresque obtundit: quæ
 autem in nobis plurimum pollet *mens est*, hanc verò e-
 nervat *adulatio*, atque evertit: inexpugnabile ergo malū
adulatio, cui si semel aditus patuerit sæpius impetum fa-
 ciet; atque omnis illius impetus animi ferè interitus. Adcò
 vt adulatori dicat invidus, amicus perfidus, quod indocto
 cuidam Demetrius Cynicus, quem Corinthi conspexisset
 elegantem Euripidis de Penthei fato locum legentem, nē-
 pe arreptū codicem laceravit, *Satius est inquietus, semel à
 me quam à te toties delaniari Penthea.* Satius est ab hoste
 semel, quam ab adulatore sæpius lacerari Penthea, scilicet
 amicū. Atque vt vno verbo hanc absolvam quæstionem,
 dicam cum Diogene Cynico altero, *κρείστον εὐταῖς κρεπανας*,
 hoc est, eos qui morticina consequantur, quam *εἰς κόλακας*
 qui carnificinam in vivos exercent, *ἀπελθεῖν.*

C A P. 14.

*Quæstio secunda: utrum graviorem plagam
 sentit Ecclesia, eorum fraude qui in spiri-
 tualibus Ecclesie, an eorum uaficia
 qui in temporalibus imponunt?*

SI quis perhunc toriè hanc quæstionem legat, eamq; obi-
 tet quasiq; in transitu intueatur, primo intuitu prorsus
 nulla videbitur. Etenim in ipso frontispicio, hac cuivis fa-
 tis cordato videnda se offerunt. Quod *spiritus* sit vita ec-
 clesiæ, & proinde periculosis nihil quam quod vitae (qua
 nihil pretiosius) insidiatur. Deinde non vita modo sed &
 gloria.

gloria etiam ecclesiae spiritus, regnum meum non est ha-
ins mundi regnum, & idcirco cum sit spirituale regnum
hostes omnium infensissimi videntur qui Christo in suo
regno inter confinia imperii proprii bellum indicere mo-
diuntur. Atqui acris penitusq; introspective, alia *Corinnot*,
alia questionis vis apparebit. Non enim haec in idem suis,
sed in subiectis suis comparamus: scio quod quicquid di-
rectum cor Ecclesie petit, si vere & genuinè loqui vehi-
mūs spirituale esse: neq; aliud aliquid mere terrenum ec-
clesie (ut ecclesia est) nocere posse. Iam vero cum ecclesia,
hoc est, *sponsa Christi*: ita versatur in terris ut omnino no
tollatur è mundo, nocent quidem ista quandoq; illi, si non
vt ecclesia, certè vt hominibus. Præterea tantus est totius
huius universi ordo, vt nihil ferè sit quod non habeat suā
ab alio dependentiam, vt si violetur virum trahatur & ali-
tid, quasi in morbis illis qui fiunt per consensum, & plerū-
que inferius suum trahit superius in eandem *omnipotētiam*
non è contra: adeoq; vsu venit sepissimè vt cum morbus
aliquis ex intemperie temporalium in subiecto oriatur, è
vestigio (sceletum caput Satan) capta ex rerum coheren-
tia occasione novum aliquod dogma fabricat, quod hisce
immisscens rebus dissipatis, in ipsis ecclesiae spiritibus me-
dullisq; propagetur. Vnde veluti in impuro aere & gra-
fatur violentius morbi cōtagio, & difficilius sanatur. Quē
admodum enim, qui nitido gladio (licet peracuto) aliquē
ferit non mortiferum adeò vulnus infligit, ac ille qui alte-
rum ense venenato licet rubiginoso leviter percutit: ita
spiritualia quæ vulnerant, acutius forsitan & simplicius id
faciunt, quam si externa incommoda religionis fraudi ac-
commodantur, nor: æquè tamen citò vulnus venit ad ci-
catricem hoc atque alterum: quippe alterum tantum vul-
nus erat, hoc morbus & vulnus: additur nimis vulni
fomes, apponit indes virus illud quod intus viri, novam
putre-

putredini materiam: cui si inflammationem ira addiderit,
sit omnium pessimum & pernitiosissimum *vulcus in vulnera*, quod tandem non potest non esse ecclesiæ lethale; si
non summus ille medicus supremus deus aquam vitæ è
salutis petra porrigena, patientiam ei instillaret: qua muni-
ta illa & corroborata vri se & secari, percuti & vulnerari,
discerpi etiam & lacerari facilimè patietur: donec virus il-
lud omne evomat, quod summo suæ valetudinis discrimi-
ne, stomacho suo nauseam saepe parit. Sit igitur hæc prima
differentia, quod *τὰ πνευμάτια ταῦτα* vulnus tantum habent,
τὰ σωμάτια & vulnus & virus, somitem intelligo non pla-
cati animi irrequietas cogitationes: quales habuerunt hæ-
retici illi Aereus, Novatus, Donatus, *σωμάτια dico καρκίς*,
non quod ita sint corporis, vt non in animi perniciem val-
leant, sed corporea volo *ἄνθραξ & ἀπόχη*, à principio mali, quia
homines ob ea, quæ sensus corporisque sunt (cuiusmodi
sunt voluptates, honores, divitiae, bona) deficientes, naufragi-
gium fecerunt bona conscientia, vt Demas *ἀγανίας, ut*
inquit Apostolus, τὸν αἰώνα τέρτιον. adeò vt incipient hæc
quidem à corpore, desinant tamen in anima. Secunda por-
ro differentia hæc est: communiiores sunt quæ corpus tan-
gunt, quam quæ animum angunt: quidam enim pecudum
more tantum quæ corpus spectant curantes, & plures istis
permoventur. *Malum autē quò communius eō pesus, pro-*
in peiora videtur damna quæ infert χρονικὸς ὑποκρίτης quam
πνευματικός. Dico communiora, quia nulla est tam prosti-
tutæ pudicitia meretrix, quam religio quæstui exposita &
adornata. Summus ille pontifex, ecclesiæ caput, non esset
caput ni caput esse aureum: imperatores, reges, principes
ecclesiæ militant, nempe ecclesiæ sumptibus: patroni nostri.
imitantur nequam bestiam & damnificam. Quamnam a-
mabo? involvolum, quæ in pampini folio intorta impli-
cat se. *Patronisse nostra satis prepotentes domine, ecclesiæ Cisterciar.*

beneficio quasi fundis ornatae multe incedunt per vias.

Quodque primus apud Comicum refert tenex, sciunt omnes: *Pulchra aedepola specunia est*: led quod alter responderet factis illi applaudunt trierarchæ nostri, hierarchæ.

Epidicus.

Que quidem pol non maritata est pecunia nec ecclesia mi serè aperit unusquisque, at qui le illius maritum esse cupit, vix reperitur singulus. Et quod alibi Comicus. *Lenones omnes è gaudio credit esse procreatos*, quod ita omnes mortales si quid est lenoni mali gaudent. Vicissim & ego ecclesiam è lucro natam dixero, ita omnes mortales, *siquid est mali ecclesie, lucrum faciunt*. At falleris inquam longè & hallucinari; nonne quidam sunt qui oppidatum & ostiatum cum malo ecclesie vagantur, *gratias docentes, mercenarem non poscentes*? qui nobilibus multis & generosis acceptissimi, qui Apostolorum exemplò (addo & nomine,) seniores epistolas mittunt electis dominis, quas blandis precibus, & vocabulis plusquam propheticis & evangelicis ad se alliciunt, domiras electas ecclesias *Lydias* appellando? & revera sunt nam purpuram ecclesiae vendunt, aut vendere cupiant. Verum si anithadveritas, *haec vocabula auctiones subigunt ut faciant viri*. Vnde eos non omnino rei sue negligentes appetet huius. Atque haec tantum viuis generis exteraorum impostura est: quod si omnia in unum concurrent, satis opinor virium atque ponderis esset hoc unum, omnes mortales viventes & viventes in gherennam præcipites dare. Nam & honoris campus spariosus additò, ut Olympica hypocritarum certamina quoctannis in eo ad ecclesiae pernitieim celebrentur, quippe non *facit ad cultus sacrificium honoris encupium*. In hanc arenam descendit luctator ille Satan, qui gloriæ stimulis instigatus, maluit superstitionis fundamētum in perfidia iacere, quam obedientiæ cultusque veri in pace: prodierunt postea in orchestram, innumerabiles alii quos

Rudens.

quos sacra pagina & profanagigantes vocat, qui bellum superis inferre memorantur. Vide te verò quid in ipso populo dei ausus ambitione. Ieroboam filius Nebat, ne Israelitae proficisci ent Hierusalem agnoscerent veterem dominum & in gratiam rediret cum Roboam, duos erexit vitulos, in Dan unum, alterum in Bethel: atque sic dum ille sibi à praesentis vita honore imponi patitur, populo dei fraudem necit in spiritualibus, hocque facto (quod in sempiternum ipsius authoris dedecus inustam perfidiæ notam habet) decem in Israel tribus à Deo & Roboam separantur. Potui hinc de Pharisæis multa attexere, qui fidem Christo derogarunt ut staret fides cathedris. Sed vetera nimis queror, exolevit pene unâ cum regno Iudeo & nomine ipsum, & venerunt gentes in haereditatem domini: florentq; iam toto ferè orbe notissimi impostores duo: Pancratia festus ille *Turca*, & Pentahles *Papa*; prioris sectæ princeps *Mahomet*: qui columbae specie spiritum dei mentiebatur, qui morbo comitali corruptus, dei conceptum somniaavit: qui sepulchri imposturam miraculi fidè obtinens prodigiosum ipsiq; deo exolum honorem est assequitus. Alterius sectæ qui principes, futq; que deque habeo: quod in institutum huius loci quadrat, illud virginis, quod illi omnes acceptum ab imperatoribus honorem sibi meti p̄s referre dignantur, tantosq; tandem in impostura progressus fecerunt, ut priores dominos in servitutem redegerint, & tameu qui dominus dominantium revera est servus servorum, & appellari vult, sitq; honoris pedis sequa eligio, quæ omnium domina esse solet. Est enim religio virtutis parens, cui fas est timor ut subscribat non praescribat: adeoque cum honoris plethora laborare videatur sanguinis certe non incommodè è iecinoris venâ (qua *enervans* fluit) mittendus, quo defacatores affectiones redderentur, si ita placeret summo medico.

Restat vltimò alterum genus planè Cynicum, cuius professores Diogenis discipuli, qui quidem fastum (si diis placet) calcare volunt, sed maiori cum fastu. Hi etenim sunt qui, quibus nec vitae probitate, nec morum integritate, nec doctrinæ sanitatem, nec ingenii dotibus sunt comparandi, illis tamen virtutis doctrinæque præmiis sese adæquandos esse æquum censem. Insurgunt itaque cum foeda ista coniuratione Cora, Dathan, & Abiram, clamitantque totum presbyterium sanctum esse, neque quenquam inter eos debere eminere: verum absit precor longe eorum existens ab iis quorum factis quam proximè accedunt. Alii eorum ambitiosè satis civilem præfulibus nostris iurisdictiōnem denegandam vociferantur. Vultis caußam? aut indignus invidet, aut honorum helluo indiget. Quis enim nisi indignus detrahet dignis? & quis nisi helluo ossa nuda, inanes ferè sine viribus titulos devorandos vñquam cogitaret? sic maxima pars hominum eam in hac vita contemnunt, cuius in gremium post finitam in terris vitam si non recipiantur, pro suis dominis non agnoscent: & æquale erit dispendio lucrum, si ob inanis gloriæ usuram brevem, æternam gloriæ coronam nihil faciunt. Quo fundamento sublato, non magis homines ecclesiam curare solent quam quisquilius rerum & præsegnina: quæ quidem sic prostrata & abiecta, quanto à dignitate abhuerit longius, tantò ad orbitatem accedat proprius. Magna hæc sunt & communia mala, sed adhuc cõmuniora & maiora incõmoda afferūt, qui in tertio genere imponunt hominibus: hoc enim nobiscum cum belluis commune: nec differunt omnino homines à belluis qui omnem in voluptate religionem collocant, qui nullum festum celebrant nisi Bacchanalia, quibus tamē putidius nihil aut infensius ostendit hæc cõsulis vox. *Nunquam tantū malū in rep.*
fuit,

fuit, nec ad plures, nec ad plura pertinens. Neve quis hæc
 immeritò à consule dicta quasi à calumniatore non accu-
 satore dicta existimet, idem author non multum ante fa-
 ctum ipsum describit his verbis. *Græculus ignobilis in*
Hetruriam primum venit, nulla cum arte earum, quas
multas ad animorum corporumque cultum nobis eruditissi-
ma omnium gens invexit, sed sacrificulus & vates: nec
is qui aperta religione propalam, & quæstum, & discipli-
nam proficendo animos horrore imbucaret, sed occultorum
antistes sacrorum. Initia erant, qua primò paucis tradita
sunt: deinde vulgari cæpta per viros muliereisque, additæ
voluptates religioni, vini & epularum, quò plurimum a-
nimi illucerentur. Cum vinum animos & nox, & misti
fæminis mares, et atis te nere maioribus, discriminem om-
ne pudoris extinxissent: corruptæ primū omnis generis
fieri cæpta, cum ad id quisque quo natura pronioris libidi-
nis esset, paratam voluptatem haberet. Nec unum ge-
nus noxe: stupra promiscua ingenuorum fæminarumque
erant. Sed falsi testes, falsa ligna testimoniaque & in-
dicia ex eadem officina exhibant Venena, itidem &c. Li-
vius. 33. pag. 747. Similis religio Catilinariae coniurati-
onis ansam præbuit. Nam libido stupri, gane & ceterique
cultus non minor incesserat, viri pati muliebria: mulie-
res pudicitiam in proposito habere, &c. Caput sceleris
 Catilina, multa nefanda stupra fecerat, cum virginè nobili,
 cum Sacerdote Vesta, &c alia huiusmodi contra ius faſū:
 sic fieri plerumque solet vbi Bacchus cum Venere ius di-
 cit, hoc est, vbi libido dominatur, ibi Vesta, id est, castissima
 dei religio violatur. Quin habet & nostra ætas Bac-
 chanalia sua voluptuaria, & Epicuream religionein: con-
 fluxerunt usque ad nos tanquam naufragi è bellorum
 tempestatisbus, (quibus iamdiu orbis terrarum Pelagus a-
 gitatur) omnes populi, qui nos in tranquillo divino favo-

Salust.

re positos ipsos sibi pacis portum & malorum perlungum
 sperarunt. Veniunt, adhuc, recipiuntur. Ecce subinde no-
 va nobis oriuntur procellæ, nova nascuntur monstra,
 non bella, sed belli caußæ, non marina, sed maritimis mo-
 ribus: fit *Anglia Th:be*, monstrorum nempe ferax: quip-
 pe recepimus in gremium nostrum & complexum nau-
 seabundos homines, quibus miseria (maris instar) bilem
 movit non cœcit. Primo Londini Anabaptistæ duo me-
 ritas igne poenas alienigenæ ambo (ni fallor) luebant. Po-
 stea è nostratisbus quā plurimi simili criminis patibulis suf-
 fixi. Norwici in arenam descendit egregius impostor
 Hammanus Ariantis, atque hic quidem (i. si mea me con-
 iectura fallit.) Teuto, carceres & vincula patitur tandemq;
 quasi perdita spei hereticis igne crematur. Videte vero
 quā serpit contagio: è nostratisbus statim unus atque al-
 ter Lewis & Cole idem ob maleficium eodem suppicio
 sunt affecti. Tandem ad Bacchanalia his modis aditus
 cum pateret, confluunt ad nos ex omni sceleris colluvione
 peregrini penè infiniti; fit primo conventus visendi suos
 populares gratia, agnoscunt se invicem, amicitiam con-
 trahunt, postea quo arctiori vinculo consticti validius
 cohærent, in unam coeunt familiam omnes: denique ne
 qua inter familiares discordia oriretur, omnia communia
 esse statuunt: aurum, argentum, supplex, vxores, libidines
 etiam vni serviunt & omnibus, nec Meum agnoscunt, nec
 Tuum. Hinc fæda adulteria, perditæ luxus, exquisitæ epulæ,
 Liber liberior domino, Venus nullius rogatum morans
 aut expectans, cuiuslibet imperio se se proficit: postre-
 mò agunt & patiuntur omnes, quæ homine Christiano
 immò vel homine indignissima. Has invenit vias, qua nos
 inveniret scelus. Non enim pauci è nostratisbus hâc fallaci
 dulcedine capti, vna cum illis se in perniciem præcipi-
 tes egerunt. Sed hæc de nimio nimis, plura opinor in-
 commoda

commoda nobis (hoc est Ecclesie nostræ) in rebus extermis parū quā nimij intulisse. Hinc ut omnibus saeculis, omnes, ita nostris temporibus, nostri heretici extiterunt. Excessus dicit in fraudem, defectus trahit ad perniciem: videntur quidem homines incipere a spiritu per excessum, desinere in carnem: quos verò defectus tangit angitque incipiunt quidem pleruimque à carnalibus & externis, desinunt tamen non raro in spiritualibus & internis. Adde etiam (quæ est nostræ ætatis calamitas) saepius Ecclesia inedia laborat, quam pleniora. Inedia verò humores corruptos, id est, errores depescitur, & cacochumiam Ecclesiae, hoc est, heresim giguit: quippe bilem movet, quæ autum exulcerat, ab exulcerato autem animo (quasi ab impuro fonte) nihil non impurum profluere potest & diminare. Accium, Novatum, & Donatum, (ut reliquias taceam) honoris repulsi repulsi ab Ecclesia.

Barrow, Greenwood, Peiry, radem ferè causa ad Euseb.lib.6.
crucem detulit. Externum principium honoris repulsi, f.43.
internus finis, anime interitus & Ecclesie fortes. Aug.de Hz.
In immensum creceret oratio, si omnia quæ rel.cap.69.
huc afferti possunt persequi velim: ratio iam postulat, ut orationem ad umbilicum perducam. Dicam igitur de quæstione hac quod de prodigo suo Donatus, *Est ille quidem avaro pessor & melior: simplex prodigus, qui nulli aannum infert avaro melior. compositus verò qui ut luxum suum & libidinem alat & sustinet, alia accumulat scelera, qui unde auferat, rapiat, subducat, extorqueat, qui iure quare iniuria suscitare debet: hanc avaro deteriorem existimat.* Similiter ego externa bona quæ fraude a repub. subducuntur simpliciter quidem & per se non quæ nocere ecclesie ac ea quæ in internis & spiritualibus ecclesie fucum faciunt,

sed

Sed quæ ex externo principio, puta, divitiarum ecclesiasticarum falsaria ablatione, vel honorum clericorum fraudulenta detractione virus ipsum in venas ecclesie & medullam, ipsumque adeò spiritum & animam derivant, longè grauiora sunt & periculosiora quām ea quæ à se virus tantum non ab aliis etiam vires fortiuntur. Remedium hisce omnibus malis vnicum, si ita de Ecclesia clerici cogitamus, si non ut Aristippus quasi animum nullum habemus, corpus solum tuemur, neque ut Zeno quasi corporis expertes simus, animum solum amplectamur, sed cum Calliphonte medii simus, ita præcipuum, ut par est, operam, animo (hoc est dominæ) dantes, ut interim omnem prorsus curam corporis quasi ancillæ non abjiciamus. Hæc denique cuatela hanc claudet sententiam: Ministros scep̄tissimè scriptura lumina vocat, luminibus verò non modò in se oleo & mixis (hoc est, non doctrinæ alimento, & honestatis stabilimento opus esse) sed & (quod exterius sustineat) candelabrum illa requirunt: quod quidem antiquitus aureum fuisse memoriâ tenent patres, nunc verò nescio an cum poeta moneam.

Cic. Acad.
quæ lib.4.

*esse videt lignum, servet nisi lumina, fieri
Decandelabro magna lucerna tibi.*

Martial.

Mors Otis obēra.

Errata.

Epistola 2. līm.8. Mortui fieri solent, legi, mortiferi esse solentes. līm. 14. obformati, līge, obfimati. pag. a-līm.1. *et in populus iam cyphus*, p. a.1.5. declarat, declarat, p.6. l.16. factum, fatum, p.7. l.8. &, est, p.8. l.15. vi, ut, p.15. l.19. Hti, H. p.19. l.16. proprio, proprio, p.19. l.20. ca, *loquuntur*, loquuntur, p.20. l.18. totas, totos, p.26. l.8. *coleat*, sedet, p.2. l.18. gener, gerere, p.21. l.7. acie, sciens, p.36. l.21. infid, in eo, p.32. l.3. *axillu*, *axillu*, p.35. l.21. regum scitio, regum scita, p.42. l.2. ille hoc erat perius, illi hoc erat perius, p.43. l.6. qui, qui, p.43. l.10. *misericordia*, *misericordia*, p.47. l.13. defun, defint, p.48. l.13. demonstravit, demonstrant, p.51. l.18. inducerunt, inducent, p.51. l. 27. maculata, à maculata, p.51. l.7. petendum, petendam, p.51. l.13. &, & p.51. l.17. remotata, remorata, p.51. l.20. quoquam, a quoquam, p.51. l.14. prediceonem, predicationem, p.53. l.7. christifomis, christianismi, p.53. l.8. illum, ipsum, p.56. l.8. confilium, in confilium, p.56. l.28. animo, nimio, p.57. l.1. nimum, tum, p.61. l.26. & sex, p.61. l.27. vicinoris, vicinora, p.61. l.33. inventis, venis, p.62. l.30. in eos, eos.

RAPTA TATIO.

THE Mirrour of his Ma- iesties present Gouern-

ment, tending to the Vnion of his
whole Iland of Brittonie
Martiall.

Rumpatur quisquis rumpitur inuidia.

AT LONDON,
Printed by W.W. for S. Waterston.

1604.